JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
54, Grand' Rue de la S. Porte, 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ՊԱՅԾԷՐԵԱՆ
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԱՄԷՆ ԴՐԱՄՈՒԹԵԱՆ ԱՄԷՆ ԴՐԱՄԻՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ս. ԴՈՒՌԻ ՊՈՂՈՑ ԱԼԻ ՃԱՄԱՏԻ, ԹԻՒ 54

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՆԵՏ ՉԵՆ ԴՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԳԱՆ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افكار ارمنيجه يومي غزته
صاحب امتياز اوحالس فريد
اداره خانه‌سي باب عالي جاده‌سنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽ	ՏԱՐԿ.	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՌԱՄՍ.
Պոլսոյ համար	80 Ղչ.	45	25 Ղչ.
Գաւառներու համար	80 »	45	25 »
Արտասահմանի »	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրշ., մէկէ աւելի դրուելիք ծանուցմանց համար ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մօտակայ վայրերու մեր բաժանորդներէն անոնք որ տակաւին իրենց հաշիւը կարգադրած չեն, կը հրաւիրուին մինչեւ առաջիկայ Ապրիլ 5 փութացնել մեզ իրենց բաժնեգինները, եթէ չեն ուզեր որ թերթին առաքման մէջ ընդհատում պատահի։

Հեռաւոր վայրերու մեր բաժանորդներուն համար այս պայմանաժամը կ'երկարաձգենք մինչեւ Ապրիլ 15—20։

ՊԱՐՏՔԻ ԶԳԱՑՈՒՄԸ
ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Անոնք որ տեսան Ազգ. Պատրիարքարանի Վերակազմութեան անունով ծանօթ տետրակը, բոլորովին յուսախաբ պէտք է ըլլան նախ, և երկրորդ՝ Վարչութեան անդամներուն գտնելու կարողութեան չափը ըղձացած պէտք է ըլլան։ Չենք կարծեր որ լռջութեամբ չեն աշխատած. մեզի կը թուի թէ անոնց լռջութիւնը, ըսենք, կարողութիւնը այդչափ է միայն ասանց այլեւայլի։ Վարչութեան անդամներուն չատ խորունկ խելք մը չունենալը քիչ մը վարը պիտի տեսնենք։

Հիմա, չէի՞նք սպասեր որ այնչափ խօսուած Վերակազմութեան հարցին վրայ Վարչութիւնը լուրջ աշխատութիւն մը ներկայացնէր մեզի, փոխանակ ամսականներու ցուցակ մը, և Ա. գործակատարի պաշտօնին թեկնածու յարդ աներեւոյթ խորհրդականութեան անիմաստ և ծիծաղելի պաշտօնեան ներկայացնելու։ Չէի՞նք սպասեր որ Վարչութիւնը յառաջաբանի մը մէջ պատճառաբանէր վերակազմութեան պէտքը, հին կազմին թերութիւնները մատնանշելով, ցոյց տար պատմականը հին կազմին, և ապա ընդլայնելով վերակազմութեան առթիւ յղացուած ծրագրին ոգին, պաշտօնէից մէջ ըլլալիք փոփոխութիւնները, գործառնութեանց ընդհանուր պատկերը։ Ասոնցմէ ո՛չ մէկ բան կայ։ Զոր ծրագիր մը միայն, արդի կազմին գիւանական տիտղոսներով, և, ինչպէս ըսինք, Նորութիւն ըլլալով միայն և միմիայն Ա. գործակատարի տեղ «խորհրդական» տանունը, 4000 դահեկան կտրուկ, վճռական ամսականով... Նրանի՛ աներեւոյթ թեկնածուին։ Պատրիարքին ամսականը նոյնը կը մնայ, թէեւ համակները բանալու «անկարելի»յէն ազատեր են զինքը։ Պատրիարքը այսուհետեւ նամակներն ալ պիտի չկարդայ, այլ խորհրդականը պիտի բանայ, պիտի կարդայ, և Պատրիարքին երթալով պիտի ըսէ որ նա՛ նամակը Կրօն. Ժողովին «հէջվալէ» ըրէ, նա՛ նամակն ալ, զոր օրինակ, Քաղաքականին։ Պատրիարքին ուզածն ալ այս է արդէն, գոնէ այդ... Վերակազմութեան ծիծաղելիութեան նախագահող արդի Պատրիարքին ուզածը։ «Գաւիթ օղլանը»ին մօտ «Դաւիթ մանապը» մը պէտք էր։ Եւ վերջապէս... Վերակազմութիւնը։

Այս չքնաղ յօրինուածութեան հեղինակները կը ներկայացնեն զայն Ազգ. Ժողովին, խնդրելով որ, եթէ անմիջապէս ժամանակ չունի վիճաբանութեան ենթարկելու զայն, թո՛ղ արտօնէ գոնէ Վարչութիւնը որ իսկոյն գործադրութեան դնէ զայն... Եւ ահա գործերը կ'ընթանան փութով և գիտակցութեամբ...

Վարչութեան անդամներու պարտքի զգացումին վրայ պիտի խօսէինք, չէ՞։

Ցաւով պիտի ըսել կը տեղեկանանք որ անդամներէն ոմանք պատասխանելով եղած դիտողութիւններուն թէ իրենց յաճախ բացակայութեան երեսէն մեծամասնութիւն չի գոյանար, յայտարարեր են թէ իրենք ներկայ թող համարուին և յետոյ կուգան ստորագրել արձանագրութիւնը կամ ներկայութեան տոմարը. Լսա՞ծ էիք սանկ բան։ Կը խորհէի՞ք որ Ազգին մեծամեծ խորհուրդներուն վերակացու ընտրուած և պարտաճանաչ նկատուած անձեր նախամեծար համարէին պահել իրենց վարչականութիւնը, ի՛նչ գնով ալ ըլլայ, մինչեւ իսկ ստորագրել այնպիսի որոշումներ, որոնց նախնական վիճաբանութեան ո՛չ ընթացքը գիտեն, ոչ ալ անոնց մասնակցած են։

Ո՞ւր են Հին Ազնուաչուքները, այն խիստ գաղափարական խորհրդականները, և սակայն անոնց մօտ այսօր տեսէք ի՛նչ ճգնիմ արժէքով կը ներկայանան նոր տիպ պարոններ վաեմօքրաթիք տիտղոսներով, և ընկերվարական պատմուճաններով... թերեւս նաեւ .. իմաստասիրական անտարբերութեամբ։

Եւ կը սպասէինք որ քիթ բերան ունեցող Վերակազմութիւն մը բերուէր Ազգ. Ժողովին, այս կերպ տարրերու կողմէ։

ՍՆՑՅՈՒՍՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Ցաւերէ ընկճուած, հոգերէ ընկճուած,
Մանրութիւն մը կարողութենէս աւելի,
Կը նուաղիմ և կը հառաչեմ.
Ո՛վ կեանք, զուն բեռ մըն ես մաշող,
Դժնդակ չարարատուն ճամբու մը երկայնքը,
Ինծի նման խեղճերուն։
Անփայլ, մռայլ, երբ նայուածքս կ'արձակեմ,
Ի՛նչ տխուր տեսարաններ կ'երեւին։
Ի՛նչ կսկիծներ սակայն կրնան խոցել զիս,
Որոնք կ'ազդեն միշտ ինծի վախ։
Միշտ մտատանջ, յուսահատ.
Ահա զուն իմ ճակատագիր
Հոն այն տանն պիտի փակուին միայն ցաւերս։
Երբ գերեզման ալ փակուի։

Բ.

Զեղ երանի՛, բազմաբազ կեանքի զաւակներ,
Որ պայքարի ժխորին հանդօր,
Ուրիշ բանի չունինք աչք։
Երբ պլլցուի իսկ վախճանը ձեր բզձերուն,
Օրը օրին զբաղում միջոցներէն
Վարձատրուած կը համարուիք։
Մինչ ես հէքս, յուսավրէպ և անուր,
Նպատակի մը անյատակ,
Կը զգնեմ մէկ մի տխրադարձ գիշեր,
Նոյն և անիրինդ առաւօտ։
Դուք չարժելով, ընդհարելով,
Կը մոռնաք ամէն ցաւ և վիշտ.
Ես անփախ, այլ անանդիստ,
Դիտեմ ամէն հեռապատկեր։

Գ.

Ի՛նչ երանի մենակեացին ճակատագիր
Որ ամէնը մոռնալով, և ամէնը մոռցուած,
Իր խցիկին մէջ անշուք,
Խիտ ու խիտ արմատներով քարայրին մէջ,
Եր նորաքող պատուհաններուն վրայ կը նստի,
Իր բիւրեղ ջրհորին քով։
Կամ, մերթ, գիշերային իր խոկմունքին,
Պատահական հասանքով մը,
Մարդոց ուղինները հեռուէն կը բերեն,
Երազ մը աղօտ ու ցիր.
Մինչ օրհնելով, ուղղելով դէպի վեր
Իր խորհուրդները երկինք,
Թափառայած ու մաս դալով,
Տեսնէ երկինքը տանական։

Դ.

Իսկ ես ընաւ մենաւոր մըն ալ չեմ,
Հոն ուր գծուած կ'ըլլայ հետք մը մարդկային,
Նոյն հաճոյքին ալ անյարմար,
Ըմբոշխնելու անոր վայրկեանը բարեկէզ,
Կենալու ուր հարկ է կենալ և չարժելու ուր չարժել,
Եզանակով մը ինքնայարգ։
Ա՛խ, հաճոյքներն այն, սէրերն ու հրճուանքներ,
Որոնց սոսուիկ կը տենչամ,
Մենակեացը կրնայ մերժել,
Զանենալ, սակայն ըլլալ երջանիկ։
Անկարող, անուշաւզիր
Մարդոց սէրին կամ քէնին,
Մինչ ես հոս պիտի դաչեմ պիտի պոռամ
Ապախտաւոր նենդութեան։

Ե.

Ո՛վ խանդակաթ մառաղ օրեր մանկութեան,

ԳԱՐՆԻ

Սիրահարէն Նօթեր

ՊԱՇՏԵԼԻ ՄԱՐԳՐԻՏ

Շատեր եկած էին Պօլիս Մայիս 1ը տօնելու։ Չեկար դուն, տխուր էի վասն զի չկայիր դուն, խնկարձակ զմայլումներովս քու վրադ միայն կը մտածէի, քեզ կ'երազէի։ Գիտես, հրանոյշս, թէ վէնիսային անգիրտ սրտիս ձիւնասպիտակ խորշին մէջ քանդակած եմ ու պիտի տենչամ քեզ յաւիտեան։ Յաւերժածուփ ծովն է հիմա, որ կալեծփի աչքիս առջեւ, հանդարտ, սիրելիս, մինչ քու կեանքովդ ու գեղեցկութեամբդ կերազկոծի։ Վհատիլ ու ներքնական սիրանուիրութեամբ մը կ'ընդունիմ ծովու խորութեանց մէջ քեզ որոնելու։ Ասա՜զ, ան կը ծփայ միշտ իր սրբամակային թափանցկութեամբը, իր յրթագող ջուրերուն տարուբերումովը։ Եւ դուն միշտ չկաս։ Աչքերս կը մոլին ու դարձեալ կը տենչամ քեզ, յիշողութիւնս կը վերթեւէ քեզի զալու, հրանալու մենավայրիդ մէջ, զոր կը դիւթէիր հիմա վերջալոյսը հիրվարդ երանգով մը։

Նայուածքս յաւերժաչչունչ ծովին լրթարծաթ սահմաններէն անդին դէպի քեզ կը թեւածէ. փրփուրներու խմաձայնը սակայն միայն կը լսեմ, ու նայուածքս կը նուաղի ծովու անծիրնեութեանը մէջ, իր ոգեսարքի պահուն իսկ քեզ ողեկոչելով։ Քու յիշատակդ միայն, հրեշտակս, տխրութեանս մէջ անէութիւնս հեքիաթային երանութեամբ կլնու։

Երջանկութի՛ւն տխրութեան մէջ, սիրտ զարմանալ թերեւս։

Արեւը հիմա բիւրեղափայլ լեռան վրայ կը հակի ու ծովի չափիւղայ ջուրերը կը խոխոջեն մեղմօրէն ոտքերուս տակ. բայց գիտցի՛ր, Մարգրիտ, որ գեղեցկութեանդ անդրին գերբնական ասուպներով կը լուսնօծէ երեւակայութիւնս, որովհետեւ գիտեմ թէ կը սիրես զիս։ Չէ՞։

Միշտ քեզ սպասող
ՕՐԲԱՆԻԱ

**

ՄԱՐԳՐԻՏԻՆ ՕՐԱԳԻՐԸ

Ցնծուն մտածում մը հիմա միտքս կը տանջէ։ Ծովուն չաււաջնիւը կը թմրեցնեն ականջիս թրթռալարերը։ Կ'զգամ թէ ալեծուփ, ալեխաղ բեկորի մը կամ սերեւի մը նման յիշողութիւնս կը ճախրէ սիրաչխարհին մէջ ու մէկը կը փնտռէ։ Անզօր ու տատանողական վհատութիւն մը կուգայ սիրել հոգեկան գրութեանս վրայ։ Ինչո՞ւ... Դաշնակին հեռաւոր խաղն է թրթռալը, որ կուգայ վերջալոյսէ մտած, գնորայ անցած և անրջածուփ երեւակայութիւնս։

Տենչանքն է, կարօտն է փխրուն, որ միշտ երազել կուտայ ինծ զայն միայն, իր սիրավէհանին մէջը կարդիմ հրճուագին, գինով ու արբշիռ։ Օր մը մեր հոգիները պիտի գիրկընդխառնուին ու այն տանն վայելեմ պիտի իրաւունքս որ իր յաւերժ գեղեցիկ բարոյականութեան սիրածոր ակերէն կը մարդրտի յոգի պէս, չոգի պէս, յոյսի պէս։ Հոգիս անձկալի կարօտով մը դէպ'ի անոր հոգին կը վերանայ։ Բայց, ո՜հ, անգթօրէն բաժնուած ենք...։

Բայց ինչո՞ւ չի գրեր. իր հոգեպաշտ դաշնիւսքը, զոր կ'երգէր յաճախ, երբ իր քովս էր, իր չունչը կը շնչէի, արդեօք պիտի յաւերժացնէ՞ր զայդ։ Արդեօք բաժանումը ի՛ր ալ վերիւէ ական քաղցրանոյշ կրակներ ու դառնացումի պատճառ եղած է որ կը լռէ ան։ Չէ՛, չէ՛, իր լռութիւնը տանջանքս է ու ան չուզեր որ ես տանջուիմ, գիտեմ որ ան կը սիրէ զիս։

ՕՐԲԱՆԻԱՅԻ ՕՐԱԳԻՐԸ

Դեռ նոր կը ցաթի արշալոյսը։ Լո՛յս, արեւուն ճաճանչը, պայծառ, արծաթեփայլ։ Անջրպետի վերին խուերէն յետոյ իմ ոչնչութիւնս ալ կը կենդանացնէ. ո՛հ, աւելի չատ։ Ամէն ինչ խաղաղ է հիմա։ Զմայլած, կենսաւէտուած արշալոյսի նոր ցաթումով, օրուան նոր փթթումով կը բերկրիմ ու կը ներփթթիմ։ Հոգեխռով ստապայանքէ յետոյ ամէն բան քաղցր է։ Տիրապետ ամէն բան կը հալածուի. կը ցնդին անցեալի մռայլոտ հոգերն ու կասկածները ու յուզնամթաթու էութիւնս կը վերկենդանանայ լոյսի նչուլ հասումովը։

Միտքս մէջընդխառնուած անդր-և-ական զգացումներուս կը սաւառնի ծաղկեփոյր երազութեան, Սատանայ գաղափարին. Սիրտս կը նորոգուած տատուած զեփիւռէն ու անույշ յուշեր կը մարմնաւորին մէջս։ Ներազգում մը կը ծնի. կը զուգդամ բնական հոգիի մը գաղափարին առջեւ. բայց կը տենչամ միշտ Մարգրիտս, որուն գեղեցկութեանը կը հիանամ, կը պաշտեմ զինք, եթէ մեզմէն չած իսկ ըլլամ պաշտելու։

ՄԱՐԳՐԻՏԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

ՍԻՐԵԼԻ ՕՐԲԱՆԻԱ

Մի՛ակ, սենեակիս մենակային լռութեան մէջ ժամերս կանցընեմ անրջակերպ։ Մարմարան է՛... կը դառայ, կը սարսափիմ իր ահեղագոչ մռնչիւններէն, աշխարհօրանութեանս ամէն զգացումներ ընդարմացած, ընդերկար կը հեռւեմ մայրամ՝ անոր ծիրանեմոյգ ալիքներուն, որոնք արեւուն տակ կը պլլուին իրար, կը խառնչկուին արագօրէն, աննշմարելիօրէն սիրահարներու պէս։ Սէ՜ր... այսպէս անհուն է անոնց սէրը. ալիք մը չտարբաղնուած նոր մը կը ծնի աւելի ուժգին, աւելի մեծաշառա՜չ։ Ասքեւս է վէներս... Խոհալ գեղեցկութիւն, կը խանդրիմ անոր անդրերագային գեղեցկութեան առջեւ։ Չեկայ այն օրը, բայց ներհայեցողական ամէն զգացումներովս քեզ կերազէի։ Սիրազեղուն նամակդ անբացատրելի ուրախութեամբ կը լնու թախծոտ սիրտս, թախծոտ որովհետեւ չար մարդեր՝ մեր սէրը չար կը սեպեն...։ Խղճա՛ ինծ, հրեշտակս, ու գրէ. հեղեղուարձ նամակդ միայն կը հեշտօրէ զիս տաղտկալի մենավայրիս մէջ, ուր իմ տանջս կը մարի...։ Ան մեղեդիական հոգեգրաւ ներդաշնակութեամբ պիտի հնչէ ականջիս՝ սէրդ...։ Հիմա մայրիկս քովս եմ։ Անո՛ւշ մայրս, եթէ գիտնա՛ր սրտիս այրեծումը, անէծքը։ Շատ կը սիրեմ զինք, որովհետեւ սիրել սովրեցուցած է ինծ։ Երազկոտ էութեանս միակ տենչը դո՛ւ ես, Օրբանիա՛, սիրտս սրտիդ կապուած է, բի՛ւր անէծք քակել ձգտողին։

Անձկալիդ
ՄԱՐԿՐԻՏ

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋ ՄԸ
ՏԻԿԻՆ ՔՐԻԶԱՆԹԵՄԷ

(Շար. երէկի թիւէն և վերջ)

Ուրիշ հեղեղատի մը ափունքը հասնելով կանգ կ'առնեն մեր ձիերը, թեթեւ խնդ չնչահատ, և կը խնդրեն որ վար իջնենք։ Ճամբան անյարմար է կառքի. ուստի հարկ պիտի ըլլայ ոտքով անցնիլ ջուրէ հունէն և չարունակել հետիոտն այն արահետներէն որոնք ընդհանուր պիտի միացնեն լերան և անտառներուն մէջ։

Իրենցմէ մին հոն կը մնայ սայլակները պահպանելու համար, միւսները մեզի կը հետեւին առաջնորդելու։

Քիչ յետոյ կ'սկսինք մագլցիլ։ Թանձրախիտ ստուերի մը տակ, ժայռերէ, արմատներէ, ցխերէ վեր, անտառին նեղ արահետներուն մէջէն։ Տեղ տեղ, մեր առջեւ կը ցցուի հաստաբոյն հին կուռք մը, կրծուած, մամռապատ, անձեւ. մեզ յիշեցնելու համար կարծես թէ սրբավայրի մը ճամբուն վրայ կը գտնուինք...

...Ինչպինքս խիստ անկարող կ'զգամ յայտնելու այն անտեղիալ և ծրագրուող յիշատակին յուզումը՝ զոր յանկարծ կ'ունենամ այս առեղծուածոտ արահետներուն մէջ։ Այդ անքուն գիշերը անհամար ծառերու ներքեւ, այն խիստ մեծ ցախերը, մամռոտ այն բուրումները, և մեր առջեւէն այդ պղնձագոյն մարմնով մարդիկը, այս ամէնը մէկէն ի մէկ կը տանին զիս տարիներու և հեռաւորութեանց ընդմէջէն՝ Ովկիանիա, երբեմն ինծ ընտանի եղող Թահիթիայի մեծ անտառները...։

Աշխարհի զանազան երկիրներուն մէջ, ուր սրտացուցած իմ կեանքս հեշտալի կղզիէն («Իլ տէլիսիէօզ») մեկնելէս ի վեր, որքան յաճախ զգացած եմ այդ յատուկ դին յուշերէն, որոնք փայլակի մը պէս կ'անցնին միտքիս մէջէն, և որոնք իսկոյն կը նուաղին, թողլով հոգւոյս մէջ նոյնպէս խուսափուկ տարտամ մրմունջ մը...։ Բայց իմ ներսս ծակող այդ անորոշ աղե-

ԹԵՐԹՕՆ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,,Ի (18)

ՈՒԽՏԻ ՃԱՄԲԷՆ

ՎԷՊ՝ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ — ԳՐԵՑ՝ ԳԷՈՐԳ ՄԵՍՐՈՊ

Ա. ՄԱՍ
ԵՐԱԶՆԵՐ ՈՒ ՊԱՏՐԱՆՔՆԵՐ

Գ. ԳԼՈՒԽ
ԺԱՌԱՆԳԱՒՈՐՆԵՐԸ

— Բայց իրաւունք է, վարդապետ, յանկարծ Արշակ, որ անոր մօտէն կը քալէր։

— Ես իրաւունք չունիմ ի հարկէ յորդոր կարդալու քեզի, Թորգոմ, բայց մեր մտերմութիւնը պարտք կը դնէ իմ վրաս որ իմ զգացումներս ու խորհուրդներս անսեթեւեթ ու անվերապահ կերպով յայտնեմ քեզի։

Թորգոմ միշտ կը մտնէր անխօս և կարծես անհասանելի եղած էր իր սեփական խոհերուն, որոնք անբաժան էին իրմէ։

Այս և նման խօսակցութիւններ ամէն անգամ, ամէն օր տեղի կ'ունենային, բայց Թորգոմ կը մնար միեւնոյնը։

Ընդհակառակը ա՛լ աւելի առաջ կ'երթար իր սկեպտիկ, հեգնող ու չհաւատացող նկարագրին մէջ, որ երթալով կը զարգանար, կ'աճէր, կը կերպաւորուէր։

Պէտք է ըսել սակայն ի պատիւ Թորգոմի թէ իր բոլոր խօսքերուն մէջ, իր բոլոր արտայայտութիւններուն մէջ, անկեղծ էր բառին ամենէն նախնական իմաստովը։ Սեթեւեթ, չպար չունէր, կեղծիք չէր գիտեր։

Այդ էր պատճառը նաեւ որ Վրոյր իր բոլոր հոգիովը փարած էր անոր, կը սիրէր զայն ամենէն աղնուական բարեկամութիւնովը։

Դ. ԳԼՈՒԽ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԸ

Այնչափ ուշ էր երբ սենեակէ ի վեր ընթացաւ էր եկած ժառանգ. Վարժարանէն, երբ առաջնորդ կարդաց կցուն Վրոյր Դանիէլեան բնակարանին։

Սովորութեան համեմատ պարտաւորուեր էր ան, զարդերն ելլելէն ետքը, ծառայութեան մասին լսնական կեանքին մէջ։

Վարժարանին տեսուչը ընթացաւարտները առաջնորդեր էր սառու մը Պատրիարքարան, ուր ծերունի Պատրիարքը ընդունեեր էր զիրենք հայրական մեկ քանի յորդորներով և իր ձեռքով անոնց իւրաքանչիւրին յանձներ էր մէկմէկ փոքր ծրար։

Մէկ մէկ անձնագիր էին անոնք, որոնց իւրաքանչիւրին մէջ դրուած էին դրամ մը, պատուաքաղ մը և դանակ մը։

Միաբանութեան մէջ մուտ գործելու կարգապետն նշանն էին ատոնք։ Այլեւս կը բաժնուէին դպրոցէն, ալ ծառանդաւորներ չէին, այլ միաբաններ։ Դինքնաց ինքն ամէն յառաջագաութիւն կարգուած էր իրենց համար։

Նոյն հանդիսաւորութեամբ տեսուչը աշակերտներէն էր զիրենք Լուսաւորչական սրբավայրին և Պատր. Փոխանորդին, որոնք իրենց կարգին պաշտօնէ յանձնարարներ էին հորդելու, խնդակցեր էին անոնց յաջողութիւններուն վրայ, յայտներ էին թէ այլեւս զործ՝ միաբանական ծառայութիւն կը սպասէ իրենցմէ. և փոխարէն այն խնամքին զոր վայելեր էին վարժարանին մէջ։

Ամենէն ետքը հրամեշտ առնելու համար գացեր էին նաեւ տեսուչ վարդապետին սենեակը։ Իւրաքանչիւրին յանձներ էր ան քիչ մը դրամ։ Վրոյրի սուեր էր երեք քառորդ օսմ. ոսկիով մէկ Ֆրանսականի։

Վրոյր երեք տարի առաջ երբ Երուսաղէմ էր հասեր, իր ճամբու ծախքերէն աւելցուցեր էր մէկ ֆրանսական ոսկի, զոր սովորութեան համեմատ՝ ստիպուեր էր պահ տալ տեսուչին մօտ։ Իսկ մնացեալ երեք քառորդ ոսկիները Վրոյրի երեքամեայ դպրութեան տարեկան դրկուած էր։

Ծառանգ. Վարժարանի այն աշակերտները որոնք մասնաւորապէս վկայութեան աշխատանքն ալ կը վերցնեն, կը ստանան տարեկան մէկ քառորդ ոսկի իբրեւ վարձք...

— Կառակէլի աւանդապահ էր, հայր սուրբ, ըսաւ, մասաւ Վրոյր ժպտելով, երբ դրամը կը ստանար անկէ։

— Նեղ օրերու վճռական ալ մնացին. կցեց վարդապետը, ակնարկելով երեք քառորդ ոսկիներուն։

Այդ խօսքը զարձնելով ընթացաւարտներու յանձնուելիք պաշտօններուն։

— Գիտէ՞ք, խոսւ, ձեզի ի՛նչ պաշտօններ պիտի յանձնուին վաղը կամ միւս օր։

— Կը փափաքինք իմանալ, հայր սուրբ, յարեց Թորգոմ անհամբեր չարժումով մը։

Նոյն անհամապատասխանութիւնը և հետաքրքրութիւնը ցոյց կուտային նաեւ միւս տղաները։

— Սարգիս և Սեդրակը Փրկիչ պիտի հաստատուին, պատասխանեց տեսուչը հանդարտութեամբ և իր խօսքերուն թողած տպաւորութիւնները գննելով անոնց դէմքերուն վրայ։

Սարգիս և Սեդրակ ընթացաւարտ աշակերտներէն էին, որոնք իբրեւ դպիր պիտի զրկուէին Սիոնի բարձունքին վրայ կառուցուած Հայոց Ս. Փրկչի վանքը։

— Մարուքէն և Սուրէնը պիտի երթան Ս. Յարութիւն, շարունակեց վարդապետը։

— Լաւ, հարկ պիտի կրնան ըսել, վրայ բերաւ Թորգոմ ձեռքերը շփելով։

— Մարմնական ոյժերնին ալ կը նպաստէ, կցեց Վրոյր։

Արդարեւ այդ երկու տղաները կարգին ամենէն ուժեղ, կազմուած, կռուելու յարմար աշակերտներն էին։

(ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ)

...ն վրդովմամբ, խոր ծալքերու մէջ անզաւրուած, գագգիս ոյժմաւ գոյութենէս ալ հին է։ Երբ կը փորձեմ խօսիլ անոր վրայով, կ'զգամ թէ կը պղծեմ հազիւ հասկնալի կարգ մը բաներու, նոյնիսկ խուսափուկ ու անորոշ ինծի համար․․․։

* *
*

Աւելի՛ հեռուն, լերան աւելի բարձր մէկ սահմանին վրայ, կը մտնենք Բրբրթօմէրիար (ճաքունական տեսակ մը չոճի) անտառ մը մէջ։ Ասոնց ուրուագիծը ցանցառի է և մթագոյն․ ա՛յնքան խիտ և ա՛յնքան բարձր, ա՛յնքան նրբարուն և ուղղաձիգ են՝ որ սիրտ կարծէիր թէ հսկայ եղէգներու արտ մը մէջ կը գտնուիս։ Սիրտ պաղ ջուրի հոսանք մը մեծաժխոր կը հոսի անոնց սուսերին տակէն, զմրխտագոյն քարերու յատակի մը վրայ։

Վերջապէս սանդուխի աստիճաններ կ'երեւին մեր առջեւ, յետոյ՝ դարերէն այլափոխուած դուռ մը, ու կը մտնենք ժայռերու մէջ բացուած և խոլարոյս խոտերով ծածկուած բակ մը, ուր կը գտնուին միակտուր քարէ շինուած չատաղւածներ, բարձր գլխարկներով, մամուռէն պատուած դէմքերով, կարգաւնուած՝ ժողովք ընելու պէս։

Յետոյ կուգայ սուրբ դռնակ՝ եղեւնափայտէ շինուած, խիստ ցցուն և կնճռոտ պղուցուածքով։ Աջ ու ձախ կողմը, իւրաքանչիւրն իր վանդակապատ փակոցին մէջ՝ բոլոր մեհեաններու մուտքին անխուսափելի եղող պահապանները․ կապոյտ հրէշն ու կարմիր հրէշը, որոնք կը փորձեն սպառնալ տակաւին իրենց ծակծկած հին բազուկներով, անօրեկել իրենց կատաղութեան հին շարժուձեւովը։ Անոնք պատուած են համակ պօթքներու ծամուած թղթերով, զորս ուխտաւորները՝ անցնելու ատեն՝ նետած են անոնց, ամէն տեղ աչնին սառնցմէ, մարմնոյն, դէմքին, աչքերուն մէջ, ինչ որ ա՛լ աւելի ահարկու ըրած է զիրենք։

Երկրորդ բակը, աւելի սեղմափակ, առաջնոյն պէս լքումի, աւերակի երեւոյթ մ'ունի․ տեսակ մը մեկուսացած ու տխուր նախասրութիւն է այն, հաստաքարէ սատուածներով ու զերեզմաններով․ հոն համնելու պէս՝ կը լսենք անտեսանելի ջրվէժի մը ահաւոր ճողփիւնը և սառսռկեցող ջուրի հոսանքներու ազմկայոյզ եռեւեփ մը։ Հաւատացեալները սարւոյն մէջ արօչուոյ օրեր միայն կուգան հոն, և ե՛լ ու ոխտագնացութեան միջեւ խուերը բաւական ժամանակ կը գտնեն ա՛յլերը ծածկելու։

Հոն կը բանանին նաեւ երկաթագոյն և գլխարրեկ սիրամեր (տեսակ մը թզենի), կոյածնուն չափ վեր բարձրացնելով իրենց կանանչ տերեւներու փունջը՝ արեւ գտնելու համար։ Ու մեհեանը կը գտնուի խորը, ճնշուած առկախ և ուղղաբերձ ժայռերու ներքեւ, որոնցմէ դժուար կը սողոսկին տարօրինակ և մազերու պէս գիսախռիւ արմատներ ու բաղեղներ։

Ջինու, Անհամի և Ճաբոնի մէջ սովորութիւն է այսպէս պահել մեհեանները՝ ո՛ւր որ ըլլայ, անտառներու խորը, հորերու չափ ցած հովիտներու կիսալոյսին մէջ, նոյն իսկ քարայրներու կանաչորակ մթութեան մէջ,— կամ թէ յանդգնօրէն կառուցած են զանոնք անդունդներու բարձունքը, և կամ թառեցուցած ամենաբարձր լեռներու ամայի գագաթներուն վրեւ։ Մայրագոյն Ասիոյ մարդիկ կը խորհին անշուշտ թէ աստուածներուն հաճելի են տարօրինակ և հազուադէպ վայրերը։

Սրբավայրին մուտքը գոց է, բայց դրան վանդակորմին միջոցներէն ներքնակալմը կը տեսնուի փայլելը քանի մը ոսկեզօծ կուռքերու, որոնք հանդարտօրէն նստած են կարմիր լաքափայտէ հնաւուրց գահաթոռներու վրայ։

Ինքնին, չատ մասնաւոտուկ բան մը չունի այդ կառոյցը։ Ան կը նմանի ճաբոնական գիւղերու բոլոր մեհեաններուն, ամենուրեք գրեթէ միեւնոյն բանն է։ Իր առանձնաշուքութիւնը կը կայանայ միայն իր գտնուած վայրին մէջ։ Իր ետին, գրեթէ անոր հպելու աստիճան, հովիտը յանկարծ կը վերջանայ կը փակուի, կը խցուի սալեի լեռնէ մը, և այն խորշին մէջ՝ որ կը մնայ իր պատերուն և չուրջի սեպ ժայռերուն միջեւ, պահ մ'առաջ լսուած ջրվէժը կը թափի յաւիտենական անձրեւի աղմուկով մը։ Հոն կը գտնուի տեսակ մը քամիեցուցիչ և չարագուշակ աւազան, գժոխային վիհ մը, ուր վերէն նետուած ջուրի խուրձը պարապութեան մէջ խորտակուելով կը փրփրայ, կ'եռայ ու կը գոռայ՝ սպիտակ լորձունքներ ժայթքեցնելով սեւ ժայռերուն միջեւ։

Մեր արշաւորդները անյագօրէն կը նետուին այն սառուցիկ աւազանին մէջ, կը լողան ու կը խորասուզուին մանկական զուարթ ճիչեր արձակելով և խաղալով այն ահաւոր ջրթափին (տուշ) ներքեւ։ Այն ատեն մենք ալ, զանոնք դիտելէն հմայուած՝ կը հանուինք և անոնց պէս կ'ընենք։

*
* *

Այն սառ ջուրէն հէշտօրէն ոյեւորուած, երբ կը հանգչինք յետոյ եղերքի քարերուն վրայ, անակնկալ այցելութիւն մը կ'ընդունինք․ խեղճ ծեր կապիկ մը և իր խեղճ մատակը, (պահակ քուրմն ու իր կինը) մեհեանէն դուրս ելլելով կոզմիակի դռնակէ մը՝ կուգան մեզի խոնարհութիւն ընելու։

Մեր խնդրանքին վրայ իրենց գինացածին պէս ճաշիկ մը կը պատրաստեն մեզի։ Այդ ճաշը կը բաղկանայ բրինձէ և անհամարելի ձկնիկներէ, որոնք սրստցուած են ջրվժի անկումին մէջ թռչելու ատեն։ Զանոնք մեզ կը հրամցնեն կապտորակ ու նրբաբուխ սկահակներու մէջ՝ լակենէ սիրուն սփոցներու վրայ։— ու մենք զայն կը բաժնենք մեր ճենիներուն հետ, ամէնքս միասին նստած շանդալից վէտին քով, զով շոգիին և ջուրի սրսփուն կայլակներուն մէջ։

—«Որքան հեռու ենք մեր տանէ՛ն,» կ'ըսէ Իվ, յանկարծ երազկոտ դարձած։

—Ո՛հ, արդարեւ այո՛, սայդ է, նոյն իսկ ա՛յնքան ճիշդ է իր խորհրդածութիւնը որ, առաջին անգամ տեսութեամբ, Լա Բալիսի ճշմարտութեանց խորութիւնն ունի։ Բայց կը հասկնամ թէ ինչո՛ւ կ'արտայայտէ ինծ այդ զգացումը․ որովհետեւ, նոյն պահուն ես ալ իրեն պէս զայդ կը զգայի։

Անվիճելի է որ հո՛ս մենք չա՛տ ու չա՛տ հեռի ենք Ֆրանսայէն, որքան այս առաւօտ՝ Թաիոնֆանճիի վրայ։ Մարդ օ՛րքան ատեն որ մնայ իր սեփական նաւուն մէջ, այն ճամբորդող տան վրայ զոր միասին է բերած, իր երկրին դէմքերուն ու սովորութեանց մէջ կը գտնուի, և այդ ամէնը անուշ պատրանք մը կը պատճառեն իրեն։ Մեծ քաղաքներու մէջ անգամ, ինչպէս Նակազաքի, ուր շարժում, շոգենաւեր, ամենագծի նաւազներ կան, մարդ լաւ չզգար անհուն հեռաւորութեանց ապաւորութիւնը։ Ո՛չ, ասոր նման ամայի և վայրի մենութեան մէ՛ջ է որ, և մանաւանդ արեւմուտի այս պահո՛ւն է որ մարդ սոսկալիօրէն հեռի կ'զգայ ինքզինքը՝ իր հայրենի օճախէն։

*** Հազիւ ժամ մը հանգիստ և պէտք է մեկնիլ։ Ծիները աշխոյժ և առուգութիւն ստացած են այն պաղ ջուրի լոգանքէն, և հիմայ ա՛լ աւելի արընթաց կ'արշաւեն այդ ստուերոտ ծմերով՝ որոնք մեզ վեր վեր կը ցատկեցնեն մեր կառքերուն մէջ։

Կ'անցնինք միեւնոյն պաշտամայրերէն միեւնոյն բրինձի արտերէն, նոյն հեղեղներէն ու նոյն գիւղերէն՝ որոնք այժմ չատ աւելի տխուր են վերջալոյսի ստուերներուն մէջ։ Անթիւ մոխրագոյն խնչափառեր, իրիկուան զովին իրենց ծերպերէն դուրս ելած, ահաբեկ կը փախչին ճամբուն վրայ մեր առջեւէն։

Վերջին լեռնաշղթային սարոտը, ա՛ն որ կը բաժնէ մեզ Նակազաքիէն, կատարեալ գիշեր կ'ըլլայ և կը վառենք մեր լապտերները։

Մեր արշաւեկները, մինչ մերկանդամ կը չարունակեն իրենց անխոնջ ու խոլ վազքը, սուր ճիչերով գրգռելով զիրար։

Գիշերը մեղմ և գաղջ։ Վարը բոլորովին աստղազարդ և վարը՝ ողողուն՝ անհամարելի մանր լոյսերով․ կայծոռիկներ թաղուած բարձր խոտերու մէջ, փոսուռաներ՝ որոնք կը թռչտին եղէգնուտին մէջ՝ կայծերու նման։

Ծղրտները, բնականաբար, գիշերային մեծ համերգ մը կը նուագեն և իրենց տաղտկալի ժխորը հետզհետէ աւելի հնչական կը դառնայ՝ քանի աստիճանաբար կը բարձրանանք այն անտառախիտ բարձունքներուն վրայ որոնք կը շրջապատեն Նակազաքին։ Բոլոր այն կանանչ պուրակները, բոլոր առկախ անտառները որոնք, ցերեկ ատեն, ա՛յնքան շողշողուն կ'երեւէին, հիմա հոծ սեւութեան զանգուածներ կը կազմեն, ոմանք մեր գլխուն վրեւ բարձրահակ, ուրիշներ՝ մեր ոտքերուն տակ խորութիւններու մէջ կորսուած։

Ցաճախ կը հանդիպինք ճամբորդութեան մէջ եղող խմբակներու, համեստ հետիոտն ուղեւորներ, կամ թէ ճինի ձեռնասայլերու մէջ նստած աղնուականներ, ամէնքն ալ դուսպանիներու ծայրը կախուած ճամբու լապտերներ կը բռնեն՝ որոնք ճերմակ կամ կարմիր խոշոր գունդեր են՝ թռչուններով, կամ ծաղիկներով նախշուն։ Պատճառը սա՛ է որ մեր գտնուած ճամբան հաղորդակցութեան մէջ է Բիւս-Սիու կղզիին ներքին մասերուն հետ, և նոյն իսկ գիշեր ատեն անցորդներ անպակաս են։ Մեր վիրեւն ու ստորոտը, մթին չաւիղներուն մէջ, խիստ չատ կը տեսնենք այն բազմերանգ լոյսերէն՝ որոնք կը դողդղան ծառերու ստուերուն ընդմէջէն։

*
* *

Ժամը 11ին միջոցները կոյք՝ ի դէպս, լերան վրայ խիստ բարձր տեղ մը՝ թէյատան մը մէջ։— Ողորմելի և խարխուլ օթեւան մը, անշուշտ ազքատներու և բեռնակիրներու համար։ Կիսովին քնացած մարդիկը կը վառեն իրենց փոքրիկ կանթեղները ինչպէս նաեւ իրենց փուկները՝ մեզի թէյ պատրաստելու համար։ Զայն կը բերեն մեզի պատշգամին տակ, բաց զով օդին, կապտորակ մթութեան մէջ և աստղերու քթթումներուն ներքեւ։

Այն ատեն Իվ վերստին կ'ունենայ «ծննդավայրի հեռաւորութեան» այն մանկական տպաւորութիւնը՝ զոր արդէն ունեցած էր անդին՝ ջրվէժը կալ տաւող այն սեւ վիհին եզրը․— «Ո՛րքան կորսուած ենք հոս, կ'ըսէ դարձեալ։» Ու կը հաշուէ թէ արեւը, ա՛յն պահուն երբ մեզմէ կը բաժնուէր պահ մ'առաջ, նոր կը ծագէր Թուլուլէ —ան—Թուլվէնի վրայ,— և թէ այսօր ճշդիւ սեպտ․ի երկրորդ կիրակին է, մեծ ներումի այն օրը՝ ուր անցեալ տարի, կաղնիի անտառներուն մէջ, միասին հանդիպած էինք սրնգահարներու ձայնով․․,— Ո՛րքան բաներ փոխուած եւ անցած են դարձեալ անցեալ տարուան այն ներումէն ի վեր․․․։

Կէս գիշերը անցած է երբ Նակազաքի կը մտնենք, բայց որովհետեւ կրօնական հանդէս կար Օզիւէվայի մեհեանը, թէյատուները տակաւին յաճախորդներով լեցուն են և փողոցները՝ լուսաւորուած։

Վերը, մեր տան մէջ, Քրիզանթէմ և Օեուգի մեզի կ'սպասեն, տարածուած և թեթեւ դրախի մը անձնատուր։

Կապոյտ աւազանին մէջ, Տիկին Բուրէնի տանիքին վրայ, ջուրը կը դնենք խուրձ մը հազուագիւտ ցախեր զորս քաղած ենք անտառներէն, և յետոյ խոր քունով մը կը քնանանք մեր կաղէ մեծղնոցներուն ներքեւ։

Թարգ․

ՏԻԳՐԱՆ Ա. ՇԱԼՃԵԱՆ

ՍԱՐՍԱՓԻ ԿՂԶԵԱԿԸ

ԷՏԻՐՆԷԻ ԹՈՒՐՔ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

Էտիրնէէն «Ժուռնալ»ի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ․—

Երբ Շիւքրի փաշա, գերի ինկած պուլկարներու ձեռքը, գնդապետ Մարքովէֆի ընկերակցութեամբ Սոֆիա կ'երթար կառախումբով, ճամբան գնդապետը հարցուց փաշային։

— Համաճարակ կա՞յ ձեր բանակին մէջ և պէ՞տք է որ առողջապահական զգուշութիւններ ձեռք առնենք թէ՛ գերիներու, թէ՛ ժողովրդին և թէ մեր բանակին օգտին համար։

— Ո՛չ, պատասխանեց Շիւքրի փաշա, և ձեզի պատուոյ խօսք կուտամ որ զինուորներուս առողջութիւնը մինչեւ վերջին վայրկեանը հրաշալի էր։

Արդարեւ ես ալ քանի մը օր առաջ հեռագրած էի ձեզի թէ քաղաքին առողջական վիճակը գոհացուցիչ էր։ Այդպէս էր հաւաստեր ինծի նոյնպէս Ֆրանսական հիւպատոսը․ բայց այսօր պուլկար գնդապետ մը մեզի առաջարկեց երթալ պտտիլ Թուրք հիւանդներու բնակած վայրը։

Էտիրնէի հիւսիսային կողմն էին անոնք, Թունճա գետին ճահճոտ մէկ կղզիին մէջ, որ երկու կամուրջներով կապուած է քաղաքին։ Երբ մենք հոն հասանք, գերիներու երկար շարան մը կը մեկնէր այդ կղզիէն։ Անոնք վերջին առողջ զինուորներն էին որ պահակներու հսկողութեամբ Պուլկարիա կը տարուէին։ Անոնցմէ յետոյ Թունճայի երկու թեւերուն միջեւ կը մնար տխուր պատկերներու վերջին տեսարանը․ հազար և կամ թերեւս երկու հազար հոգի փռուած էին խոնաւ գետնին վրայ, ուր կը հանչէին անփոխադրելի վարակեալներու և մեռեալներու մայլ բանակը։ Արդարեւ երբ զրկանքներէ և համաճարակէ աւերուած բանակի մը այդ մնացորդները կը տեսնենք, այն ժամանակ պատերազմը կը ներկայանայ իր ամբողջ չարաշուք պատկերովը, իր անլուր և ընդվզեցուցիչ երեւոյթներովը։

Բուլերա՜ն։ Այս պատերազմի սկիզբէն մինչեւ այժմ երկրորդ անգամն է որ ճամբու վրայ կը հանդիպէի այդ չարաշուք աղէտին, որ սարսափ կը տարածէ։ Կ'ահաբեկէի դիտելով Թունճայի կղզեակը, և այն զուգադիպութիւնը որ Շիւքրի փաշայի հաստատութիւնը կը հերքէր չարագուշակ կերպով։

ԴԺՈԽԱՅԻՆ ՏԵՍԱՐԱՆ ՄԸ

Անցանք պարիսպի մը վրայէն, որուն մուտքին մօտ խարտակուած աչտարակ մը կայ։ Անմիջապէս երկու ամոյն և վըտխա ուրուականներ երեւցան մեզի։ Անոնք բոլորովին մօտ եկան, աղաչողի ձեւով ձեռքերնին երկարելով դէպի մեզ և սպառնալով այնպիսի խօսքեր, զոր չէինք հասկնար։ Ուրիշ մը միգրամամի դողով գլուխը կը ցնցէր, գետինը կծկտած։ Երբ կէս ժամ վերջ նոյն տեղէն անցանք մեռած էր ան։ Քանի մը քայլ անդին երկու մեռեալներ կռնակի վրայ տարածուած էին, բացուած սըրունքներով և քաշուած բազուկներով։ Ողորմելի վրաններու առջեւ ցեխին մէջ տապլտկող խումբ մը էակներ ողբագին հեծեծանքներ և ճիչեր կը բարձրացնէին։ Անոնք սարսափով կը դիտէին իրենց ընկերներուն հոգեւարքի չարչարանքները և իրենց կարգին կը սպասէին նոյն հոգեւարքի ժամուն։ Ուրիշ վարակեալ մը փոսի մը վերեւը կծկտած, որ կարծես զայն բոլորովին գոցել կ'ուզէր, կը փսխէր և ամէն մէկ փղձկումին՝ դուրս կուտար իր քաշուած մարմնէն սեւ գոյնով հեղուկ մը։ Յետոյ ինկաւ փոսը գետին, վերջին անգամ մը եւս վեր ելաւ ու ինկաւ մահուան փրկարար գիրկը։

Սոսկալի դարչահոտութիւններ կը բարձրանային օդը։ Վարը ցեխի տիղմի մէջ կծկտած էին տարտամ ստուերներ, որոնք կը փորձէին իրենց անմաքրութիւնները լուալ Թունճայի դեղնագոյն ջուրովը։ Այդ կենդանի մարդոց գերեզմանին միւս մասերուն մէջ ուրիշ խումբեր բնակած էին, որոնց վիճակը մի միայն կասկածելի եղած էր։ Անոնք հիւանդացածներ կամ տենդ ունեցողներ էին, զոր փարակումէ արգիլելու համար հոն դրուած էին։ Այդ թշուառները կըրակ կը վառէին տաքնալու և դիմադրելու համար շրջապատի սարսափելի մահուան։ Վախկոտ ակնարկներ կը նետէին իրենց չուրջը դառնող հոգեվարներուն վրայ։ Թուրք գերիները չապալով փոսեր կը փորէին մեռեալները թաղելու համար և կարելի է ըսել թէ անոնք ալ դեռ իրենց աշխատութիւնը լրանալէ առաջ պիտի իյնային։

Ուրիշներ պատգարակներու վրայ կը բերէին դիակներ, որոնք խոշոր կոյտեր կը կազմէին։ Ոմանք ամոյն և ամզայն էին, ուրիշներ քարացած և փոթփոթած, փուռը դրուածի երեւոյթը ունէին, իրենց ձեռքերը, շրթունքները, կողերը բոլորովին սեւցած էին։ Եւ դիակներու կոյտը կը գահավիժեցնէին դէպի վար, փոսին մէջ, փտած մեռած միսերու անկումը սարսափելի երեւոյթ մը կը ներկայացնէր։ Ոմանք կային որ իրենց վերջին շունչը փչած կ'երեւէին, բայց յանկարծ անոնք կը շարժէին թեթեւ կերպով։ Այն ատեն զանոնք մէկ կողմ կը զատէին։

Բայց ի՞նչ է պատճառը այդ մարտիրոսներու ջարդուելուն։ Բոլերան անշուշտ։ Բայց բժիշկներէն շատերը կը պնդեն թէ այդ թշուառները կը տառապին անսրբնութենէ, անօթութեան զրկանքներէ, սպառումէ և մահացուցածէ։ Թուրք զինուորները երբ իրենց դիրքերը թողուցին, ցրուեցան քաղաքին կողմը և այդպէսով անկազմակերպ վիճակի մէջ չկրցան հաց ստանալ Մարտ 24-26էն ի վեր։ Պուլկարները չէին կըրնար անոնց հասցնել 60 հազար գերիներու։

ԱՆՕԹՈՒԹԵԱՆ ՏԱՌԱՊԱՆՔՆԵՐԸ

Վաթսուն հազար հոգիի օրը օրին սնունդ պէտք է հասցնել․ ի՛նչ դժուար խնդիր։ Պուլկարները որքան կարելի էր շուտ պարպեցին այդ գերիները Էտիրնէէն և ցրուեցին Պուլկար քաղաքները․ բայց, այնու ամենայնիւ անկարներու, հիւանդներու թշուառ բանակ մը մնաց, առանց սնունդի, բազմաթիւ օրեր։ Հազարաւոր մարդիկ որոնք պաշարման զրկանքներէն տառապելէ վերջ և զոր քիչ մը սնունդ պիտի կրնար փրկել, անօթութեան և սովի վայրագ ճիրաններու մէջ չարչարուեցան․ և յետոյ, բոլոր աղէտները, փարհարութիւն, ժանտատենդ և քոլերա, յարձակեցան անոնց վրայ։ Թունճայի կղզեակը այնպիսի վարակման օճախ մը դարձեր է որ բժիշկները կը վախնան անկէց դուրս հանել զա՛ և է մէկը, և այդ թշուառներուն մօտ հին, բարձր ծառեր կան որոնց կեղեւները կրծուած և փորուած են մինչեւ մէկ մեթր խորութեամբ։ Եթէ կ'ուզէք ասոր պատճառը հասկնալ, ըսեմ որ Էտիրնէի յանձնումէն վերջ օրերով այդ ծառերու կեղեւով սնած են, որովհետեւ ուրիշ ուտելիք չէին գտած։

Պուլկար իշխանութիւնք թոյլ տուեր էին Թուրք կիներու, որ երթան նպաստ բաշխեն այդ թշուառներուն, բայց ի՞նչ կրնան ընել խեղճերը, անոնք ալ անօպուէն են և անզօր են սարսափելի աղէտին առջեւ։

Ի՞նչ ընել։ Երէկ Պուլկարները վաթսուն հազար հաց բաշխեցին քաղաքին մէջ։ Ես տեսայ որ ամբողջ Թուրք բազմութիւն մը, կքած ծերուկներ, թշուառ մայրեր վտիտ զաւակներ իրենց գրկին մէջ կը վազէին քաղցածներու պէս։

Ահա պատերազմը, պատերազմը իր հրէշային երեւոյթով։ Եթէ պէտք է մեռնիլ, մեռնինք թշնամիին դիմաց, որովհետեւ փախչողներուն վիճակը չատ սարսափելի կ'ըլլայ յետոյ և անոր դարմանումը կրնար նոյնիսկ յաղթողներուն գթասրտութիւնը։

Յաղթողները կրնան բոլորովին անկարող ըլլալ պարտուողներուն օգնութիւն հասցնելու և վերջինները կը մնան անօթութեան, համաճարակի սարսափին մատնուած, որ աւելի սոսկալի է քան թշնամիին գնդակը։

ՏԱՆԷՖ ԵՒ ՏԻՄԻԹՐԻԷՖ ԻՆՉ ԸՍԵԼՈՒ ԳԱՑԻՆ ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐԸ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Մինչեւ հիմա Տանէֆի և զօրավար Տիմիթրիէֆի Պեթերսպուրկի ճամբորդութեան նպատակին վրայ մեծ բան մը չլսուեցաւ։ Բայց «Թան»ի թղթակիցը ի վիճակի է հետեւեալ կարեւոր տեղեկութիւնները տալու։

«Բացարձակապէս վստահելի աղբիւրներու վրայ հիմնուելով, այսօր կրնամ ճշդել Մ․ Տանէֆի և զօրավար Տիմիթրիէֆի պաշտօնին վրայ մնալ միացած կէտերը։

«Զօրավար Ռատքօ Տիմիթրիէֆ Ֆերտինանտ Ցարէն պաշտօն ստացած էր Ռուս ղեկավար շրջանակներուն կարծիքը չօշափել ա՛յնպիսի խնդրոյ մը վրայ, որ ամենէն աւելի Պուլկար Ցարին սրտին մօտիկ է․ — Պուլկարիոյ մուտքը Մարմարայի մէջ։

«Ֆերտինանտ Ցարին պատուիրակը սրտչակի և պաշտօնապէս պահանջեց Պուլկարիոյ Մարմարայի մէջ մուտքը, Միտիա-Ռոտոսթօ սահմանագլուխով։

«Ինչպէս յայտնի է, Ռուսիա կարուկ կերպով իր որոշումը տուած է Նեղուցներու խնդիրը չյարուցանելու ա՛յնպիսի ժամու մը զոր ինք անյարմար կը գտնէ։ Ռուսի հակառակեցաւ տէրութեան մը Մարմարայի մէջ հաստատուելուն դէմ, այդ տէրութիւնը մանաւանդ Պուլկարիան ըլլալով որ օր մը կրնայ Ռուսիոյ դէմ ելլել ճիշտ Նեղուցներու խնդրոյն պատճառաւ։

Ուրեմն Ռատքօ Տիմիթրիէֆի պաշտօնը ո՛ և է յաջողութիւն չունեցաւ։ Ռուս կառավարութիւնը պարտաւորուած էր «ոչ կարեմք»ը ըսել Ֆերտինանտ Թագաւորին պահանջումին։ Ֆերտինանտ Թագաւորին կ'ըսեմ, որովհետեւ Պուլկար պետական մարդիկը իրենք իսկ յայտարարած են թէ «պահանջուածը անկարելի բան մըն էր և ցաւալի է որ զօրավար Տիմիթրիէֆի այդ կարգի պաշտօն մը յանձնուեցաւ»։

«Ընդհանրապէս կարծուեցաւ թէ Մ․ Տանէֆ Բեթերսպուրկ եկած էր պուլկար գեսպանին օգնելու սրբազնասէր ամենէն վճռին մէջ։ Զօրավար Տիմիթրիէֆի մասին ինծի լաւ տուող միեւնոյն աղբիւրները կ'ըսեն թէ Մ․ Տանէֆ եկաւ սոսկ դիւանագիտական շրջանակներուն հետ խօսակցելու Ատկերմինոյ մէջ սահմանագլուխներու ճշդումի խնդրոյն վրայ, որ անակնկալներ վերապահած է։

«Ցայտնի է թէ պուլկարեւսերպ պայմանագրութիւնը կը ճշդէ կանխաւ երկու երկիրներուն սահմանագլուխը, և Մանասթըր, Բերլեբէ, Բեօբրիւլի Պուլկարիոյ կը մնան, թէեւ Սերպերուն կողմէ գրաւուած։ Այս վերջինները ճիշդ այս գրաւումին պատճառաւ պահանջումներ ընելու սկսած են։ Պուլկարները իրենց կողմէ իրենց վարդապետութիւնը կը պաշտպանեն դիտել տալով որ այդ քաղաքները պուլկարական են, և նոյն իսկ աստիճանութիւններ կ'ընեն Տիպրէի մասին, որ իրենց կարծիքով հաւասարապէս պուլկարական է և պէտք է իրենց վերադարձուի։ Օխրիտայի յարակից երկրամասը ճշդուած չէ, և այս կէտը պիտի ձգուի Վիլհէլմ կայսեր իրաւարարութեան։ Ահա այս և Սելանիկի խնդիրներուն համար է որ Մ․ Տանէֆ Բեթերսպուրկ եկաւ։ Ի մօտոյ արդիւնքն ալ պիտի իմանանք։

«Մ․ Տանէֆ Բեթերսպուրկէն մեկնելով Լոնտոն պիտի երթար, բայց որովհետեւ ժողովը տակաւին չի զբաղիր հաշտութեան վերաբերեալ խնդիրներով և Պալքանեան Պետութիւնք իրենց վերջին խօսքը չեն ըսած, Սօպրանիէի նախագահը Սոֆիա կը մեկնի իր պաշտօնին տեղեկագիրը տալու։ Սոֆիայէն պիտի երթայ Լոնտոն։

«Նիքօլա Ցարը Մ․ Տանէֆի յայտարարեր է թէ իր կարծիքով պատշաճ չէ որ Սելանիկ Պուլկարիոյ տրուի։»

ՍԸՐ Է. ԿՐԷՅ ԵՒ ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՆԳԼ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱԿԷՏԸ

Լոնտոնէն Ապրիլ 7 թուով «Մաթէն»ի ուղղուած թղթակցութեան մը մէջ կը կարդանք,

Ընդդիմադիր կուսակցութեան պետ Մր․ Պօնար Լօու այսօր Երեսփ․ ժողովին մէջ Արտաքին գործոց նախարար Սըր Է․ Կրէյի հարցում ուղղեց նաւային ցոյցին վրայ։

Ահաւասիկ նախարարին պատասխանը․

«Երկու անգլ․ նաւեր «Քինկ Էտուարտ» զրահաւորը և «Տարմութ» յածանաւը Գարատաղի ծովեզերքը գացին միջազգային ցոյցին մասնակցելու համար։ Աւստրիական, գերմանական, ֆրանսական և իտալական մարտանաւեր ալ հոն գացած են նոյն նպատակաւ։ Բրիտանական ապաներու երիցագոյնը հրաման ստացաւ միջազգային նաւաբաժինի հրամանատարներուն հետ խորհրդակցիլ Գարատաղի կառավարութեան վրայ գործնապէս ճնշում բանեցնելու միջոցներուն մասին, որպէսզի կարելի ըլլայ հպատակեցնել զայն տէրութեանց որոշումին։ Զինուոր և զաշտային հրետանի պիտի չհանուի դուրս, ոչ ալ ռմբակոծում պիտի ըլլայ առանց նոր հրահանգի (Ծափեր)։ Ռուս կառավարութեան ընթացքը կը բացատրուի հետեւեալ ղեկոյցին մէջ․

«Լոնտոնի Դեսպաններու ժողովը Գարատաղի ջուրերուն մէջ նաւային ցոյց մը անհրաժեշտ նկատած ըլլալով, Ռուսիա, թէեւ ինք չի մասնակցիր այդ ցոյցին, բայց կարծիք յայտնած է թէ ցոյցը պէտք է միջազգային հանդամանք ունենայ և ֆրանս․ ու անգլ․ մարտանաւեր մասնակցին անոր»։

— Երեսփ․ ժողովը թերեւս թոյլ պիտի տայ ինծի բացատրել այս նաւային ցոյցին նպատակը (Ծափեր, «ի կարգ» աղաղակներ ընդդիմադիրներէն) և ըսել թէ կառավարութիւնը ի՛նչպէս և ինչո՞ւ կը մասնակցի անոր։ Մենք կը մասնակցինք վասնզի միւս տէրութիւններուն հետ կնքած ենք համաձայնութիւն մը, որուն ոյժ տալու նպատակ ունի նաւային ցոյցը։ Այս համաձայնութեան հիմը կը կազմէ ինքնօրէն Ալպանիոյ մը կազմութեան սկզբունքը։ Մենք սիրայօժար մասնակցեցանք այդ համաձայնութեան, վասնզի Ալպանացիները իրենց դրացիներէն բաժնուած են ցեղի, լեզուի և կրօնքի տարբերութիւններով։ Անոնց դէմ մղուած կռիւը դադրած է ո և է առնչութիւն ունենալէ Թուրքիոյ և Պալքանեան Դաշնակիցներուն միջեւ մղուած պատերազմին հետ։ Այլ եւս ազատագրութեան պատերազմ մը չէ ան։ Շքօտրայի դէմ Գարատաղի զինուորական գործողութիւնները աշխարհակալութեան նպատակ ունին և ո և է պատճառ չկայ որ իրենց ազատութեան և իրենց ազգային գոյութեան համար կըռուող Գարատաղի և միւս երկիրներու համար ցոյց տրուած համակրութիւնը չի յայտնուի նաեւ Շքօտրայի ալպանացի ժողովրդեան, գլխաւորապէս կաթոլիկներէ և իսլամներէ կազմուած, որոնք կը կռուին իրենց լեզուին և իրենց գոյութեանը համար։

«Ահա այս պատճառներով էր որ անգլ․ կառավարութիւնը չվարանեցաւ Ալպանիոյ մասին միւս տէրութեանց հետ համաձայնելու։ Ալպանիոյ սահմանագլուխներու մասին տէրութեանց այս համաձայնութիւնը իրագործուեցաւ դիւանագիտական երկարատեւ ու աշխատալից ջանքերէ ետք։ Որոշուեցաւ Շքօտրայի ծովեզերքը ալպանական ընել, միայն Իփէք, Բրիզրէնտ, Տեպրէ և — երկու բանակցութիւններէ ետք— Եաքօվան պիտի անջատուին Ալպանիայէ։ Այս համաձայնութեամբ, ընդարձակ տարածութեամբ երկրամասեր կը թողուին, որոնք Սերպիոյ և Գարատաղի միջեւ պիտի բաժնուին, իբրեւ պատուը իրենց յաղթութեան։ Այս համաձայնութեան կնքումը չական էր։ Եւրոպայի խաղաղութեան տեսակէտով և, իմ կարծիքովս, ճիշտ ատենին կնքուեցաւ մեծ տէրութեանց միջեւ խաղաղութիւնը պահպանելու համար։ Եւ խաղաղութեան պահպանման տեսակէտով էական է որ այդ համաձայնութիւնը, եթէ ընդդիմութիւն հանդիպի, ոյժ ստանայ միջազգային գործօղութիւնով մը։ Անգլ․ կառավարութիւնը ուղղակի շահ չունի համաձայնութեան մանրամասնութիւններուն մէջ և հաւանաբար ո՛ և է դիտողութիւն պիտի չընենք փոփոխումի մը, որ ընդունուի ուղղակի շահակից տէրութիւններու կողմէ։

«Մենք կը կարծենք թէ համաձայնութիւնը, իր մեծ գիծերուն մէջ, մարդասիրութեան, ազատութեան և արդարութեան սկզբունքներուն հակառակ չէ։ Մենք գիտենք թէ Եւրոպայի խաղաղութիւնը ամենէն աւելի ուղղակի շահ ունեցող տէրութեանց միջեւ համաձայնութեան պահպանումէն կախում ունի եւ ասոր համար է որ խորհեցանք թէ արդարութիւն էր և իբրեւ այդ համաձայնութիւնը ստորագրող, պարտաւոր էինք մասնակցիլ միջազգային ցոյցին, որ տեղի կ'ունենայ այդ համաձայնութեան ոյժ տալու և զայն յարգելի ընծայելու համար (Ծափեր)։

Մր․ Մէյսըն— Կրնա՞մ հարցնել նախարարին թէ ի՛նչպէս կրնայ հաշտեցնել կառավարութեան ընթացքը չէզոքութեան յայտարարութեան հետ

Սըր Է․ Կրէյ․— Ինչպէս արդէն ըսի, Ալպանիոյ մէջ ազատագրութեան պատերազմ մը չէ որ կը մղուի և այդ պատերազմը Թուրքիոյ ու դաշնակիցներուն միջեւ մղուած պատերազմին հետ առնչութիւն ունենալէ դադրած է այլ եւս։

«Մեծ տէրութիւնք Ալպանիոյ սահմանագլուխներուն վերաբերեալ համաձայնութիւն մը ստորագրած ըլլալով եւ Բրիտանական կառավարութիւնը այդ համաձայնութեան մասնակցած ըլլալով, վերջնական պատճառներուն համար բռնադատուած է գործակցիլ միջազգային ցոյցին»։

Մր․ Պէք յետոյ հարցուցած ըլլալով որ Երեսփ․ ժողովը մօտերս առիթ պիտի ունենա՞յ այս խնդրին վրայ վիճաբանելու, Մր․ Ասքուիթ ըսաւ․

«Կը կարծեմ թէ այս միջոցին այս խնդրին վրայ վիճաբանութիւնը օգտակար չէ ընդհանուր շահու տեսակէտով,

Մր․ Պօնար Լօու յայտարարեց թէ ինք ալ նոյն կարծիքէն է։

Այն ատեն Մր․ Հարսի հարցուց․

«Կառավարութիւնը խօսք կուտա՞յ զօրք ցամաք հանելէ առաջ Երեսփ․ ժողովի հայթայթել առիթը վիճաբանելու համար խնդրոյ մը վրայ, որ կրնայ դիւրաւ փոխուիլ եւրոպական պատերազմի մը»։

Այս հարցումը անպատասխանի մնաց։

ՀՌՈՄԻ ԴԵՍՊԱՆ ՆԱՊԻ ՊԷՅ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

«Թասվիրի Էֆքեար» կը տեղեկանայ թէ Հռոմի դեսպան Նապի պէյ ուրիշներու հետ Լոնտոնի հաշտութեան պատուիրակ պիտի կարգուի։

ԱԼՊԱՆԻՈՅ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ ՈՒՐԿԷ Կ'ԱՌՆԱՆ ԻՐԵՆՑ ԹՈՇԱԿՆԵՐԸ

«Թասվիրի Էֆքեար» մասնաւոր աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Ալպանական կառավարութեան վարչապետէն սկսած բոլոր պաշտօնեաները, իրենց թոշակները կ'առնեն Աւստրիական կառավարութենէն։

Աւստրիա մտադիր է նաեւ մօտերս կարեւոր փոխառութիւն մը ընել Ալպանիոյ ժամանակաւոր կառավարութեան, թէ պաշտօնեաներու թոշակներու վճարման և թէ ուրիշ պէտքերու համար։

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՇՔՕՏՐԱՅԻ ՄԷՋ

Թուրք ժամանակամա մը որ յաջողած է Շքօտրայէն մեկնելու, «Թրիպունա»յի թղթակցին յայտարարեց թէ իտալական և աւստրիական հիւպատոսարանները անվթար մնացած են, իտալական որբանոցը քանդուած չէ և գթութեան ուխտի քոյրեր սպաննուած չեն, ինչպէս գրուեցաւ։ Թուրք հիւանդանոցին վրայ ռումբ մը ինկած է և երեք ռումբեր ալ պայթած են եկեղեցիներու վրայ։ Շքօտրայի ժողովուրդը վնաս կրած չէ, վասնզի մեծ մասը ապաստանած է քաղաքին այն մասին մէջ, որ ենթակայ չէ ռմբակոծութեան։ Ցիշեալ ժամանակամա յայտարարած է նաեւ որ Շքօտրայի մէջ հրապարակաւ կ'ըսուի թէ Տէրութիւնք չեն ուզեր որ քաղաքը Գարատաղցիներուն ձեռք իյնայ և այս համոզումը կը քաջալերէ զիրենք մինչեւ վերջը դիմադրելու։

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ ԹԱԳԱՒՈՐ ԿԸ ՀԻԱՆԱՅ ՍՈՒԼԹԱՆ ՍԷԼԻՄԻ ՄԶԿԻԹԻՆ ՎՐԱՅ

Գերման թերթերը կ'ըսեն թէ Ֆերտինանտ Թագաւոր Էտիրնէէն հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Տրէզտ, Պետական խորհրդական Գուրմէլիտուրի․ «Երէկ թագուհիին հետ այցելեցի Սուլթան Սէլիմի մզկիթը, ուր հիանալի ժամեր անցուցի։ Այդ գեղարուեստական հրաշալիքին և ճարտարապետական ուրիշ գեղեցկութիւններու ի տես, խորհեցանք ձեր վըրայ, որ այս շէնքին պատմութիւնը ըրած էք և կը յուսամ որ քիչ ատենէն պիտի կրնաք հաճոյքը ունենալ այս ճարտարապետական գոհարը քննելու ձեր առաջնորդութեամբ։

ՌՈՒՍ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՁԵՒԱՑԸ

Պեթերսպուրկէն երէկ ստացուած հեռագիր մը կ'ըսէ.

Ռուս կառավարութիւնը այսօր գեկոյց մը պիտի հրատարակէ, ալպանական եւ Շքոտրայի խնդրոյն մէջ Ռուսիոյ ընթացքը բացատրող։ Ցոյց պիտի տայ թէ Ռուսիա ի՛նչ սկզբունքով իր համաձայնութիւնը տուաւ ինքնօրէն Ալպանիոյ մը կազմութեան եւ Շքոտրայի այդ պետութեան կցուելուն։ Այս գեկոյցը պիտի խօսի նաեւ Ռուսիոյ Զարին եւ կառավարութեան կողմէ Կարադաղի Թագաւորին տրուած բազմաթիւ խորհուրդներուն վրայ։

Այս հրատարակութեան նպատակն է ցոյց տալ թէ Ռուսիոյ ընթացքը ուղիղ, անկեղծ եւ կորովի եղած է։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ

«Թասվիրի Էֆքեար» կ'ըսէ թէ կարգ մը շրջանակներու մէջ Թուրքիոյ եւ Ռումանիոյ յարաբերութեանց մասին զրոյցներ կը շրջին։ Մենք այդ զրոյցներուն կարեւորութիւն չընծայելով հանդերձ մեր ձեռնհաս աղբիւրներուն եւ շրջանակներուն դիմելով իրողութիւնը ճշդեցինք։ Արդ մեր քաղած տեղեկութեանց համեմատ, կ'ըսէ «Թասվիրի Էֆքեար», Թուրքիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ յարաբերութեանց փոփոխութիւն մը առաջ եկած ըլլալու կամ առաջ գալու մասին շրջած զրոյցները անհիմն են։ Օսմ. կառավարութեան եւ Թուրքիոյ յարաբերութիւնները իրենց պատմական սկզբի ձեւը անփոփոխ կը պահեն, յիշեալ կառավարութեան եւ մեր միջեւ առաջուան պէս բարեկամական յարաբերութիւններ կը տիրեն, որոնք ոչ մէկ մասնաւոր համաձայնք կամ ո եւ է ձեւականութիւն չեն ներկայացներ։

ՀԱՍԱՆ ՐԻԶԱ ՓԱՇԱՅԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

«Թասվիրի Էֆքեար» Հասան Րիզա փաշայի սպանութեան շուրջ խօսելով կ'ըսէ թէ նախապէս երկու զրոյց կը շրջէր այդ մասին. առաջինն այն է որ իբր թէ Տրանի նախորդ երեսփոխան Էսատ փաշա Հասան Րիզա փաշա (Շքոտրայի նախկին հրամանատարը) իր անձնական խնդրոյն հրահրելով սպաննել է տուեր։ Մենք սակայն հաւատ չենք ընծայեր կ'ըսէ «Թասվիրի Էֆքեար» հաւանական ծրագիր երկրորդ զրոյցին է որուն համար Մալիսոր (լեռնական) քէօյի մը սպաննած է զայն, բայց հաստատ աղբիւրէ ստացած շրջանակէ մը իմացանք վերջերս որ Հասան Րիզա փաշա չէ մեռեր այդ միջադէպէն է եւ դարմանուելու վրայ է այժմ։ Ցրիչը միջադէպի մէջ ըլլալով պատահածի չկրնալ մանրամասնելուն համար է որ այժմ միմիայն Էսատ փաշայի անունը կը յիշուի իբր հրամանատար Շքոտրայի։

ՄՐԻԼԹԱՆԸ երկու անգամէն 200 ոսկի դանձատան գնած էր։ Այս անգամ այդ դանձատանը նուիրեց սոմ. նաւատորմի նպաստահաւաք մարմնին։

ՇԹՕՏՐԱՅԻ հրամանատար սպաննուող Հասան Րիզա փաշայի համար հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Սկիւտարի Թէքքէին մէջ։

ԻԶՄԻՐԻ ՑՈՒՑ կին մը 40.000 ոսկի նուիրած է տեղւոյն կրթական եւ բարեսիրական հաստատութեանց։

ԵԼՄՏԱՆԻ նախարարը, ամսաթոշակներուն որ ուռնէ վճարուելու մասին եղած հարցման մը պատասխանելով [illegible]

պատ. «Աշէկ չէ որ յօդուածները անմասնաւոր կ'իջուցուին հրատարակութիւններ ըսին այս մասին։ Մենք կ'ուզենք որ մեր պաշտօնեաներուն ալ յօդերը ընդունինք։ Ես ալ կը բաւէ կը հարցնեմ թէ ալմանական ի՞նչ պիտի առնեմ եւ վճարման պատասխան մը չեմ կրնար տալ։ Ցայտնի չէ, թերեւս այսօր, կամ թերեւս շուրջ մը ետք։ Մտածենք որ պատերազմական վիճակի մէջ կը գտնուինք»։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ Առեւտուր խորհուրդին գլխաւորապատ Թարգմանին ներկայութեամբ համեմատ խոստացատակ Միխալը, որ ընդունարարութեան համար պահանջող հրաւիրուած Նիքօն եւ ուրիշ ուր համար ինքնաբերաբար պահանջէրոյ գտնուած եւ յանձնուած էր քաղաքին ուսումնականները իրենց պաշտօնին կիրառութեան պատճառ նախապատւէ։ Միխալ երկու ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԿԱՐԱՏԱՂԻ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՉԸԼԼԱԼ

Վիեննա, 10 Ապրիլ.— «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ» Անգլիական աղբիւրէ կ'իմանայ թէ փոխատուութեան ձեւին տակ դրամական հատուցում ընելու առաջարկ եղած է ուժ օր առաջ Նիքիթա Թագաւորին, Չեթինիէի Իտալական դեսպանին միջոցաւ, որ խօսած է յանուն Իտալիոյ Թագաւորին։ Իտալիա Աւստրիոյ կարծիքը հարցուց Կարադաղի հողային փոխարինութիւն ընելու կարելիութեան վրայ։ Աւստրիա չհաւանեցաւ, բայց հաւանական է որ Կարադաղ Նովի Պազարի կողմէն մաս մը հող առնայ ի վնաս Սերպիոյ։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ յայտարարուեցաւ թէ Աւստրիա բացարձակապէս հակառակ է որ Կարադաղի հատուցում ըլլայ, Շքոտրայէ հրաժարելուն փոխարէն եւ Իտալիոյ վերադարձուած գիմումի մը պաշտօնական հանգամանքը կը մերժէր։

* * «Վինըր Թակպլաթ» կը հաստատէ թէ անձիշդ է որ մեծ պետութիւնք Կարադաղի սպառնիք գրամական եւ հողային փոխարինութիւններու խնդիրը քննած ըլլան։ Ալպանիոյ ի վնաս հողային շնորհում ո՛ և է կարելիութիւն չկայ, ի՛ըսէ կէս պաշտօնական օրկանը, որովհետեւ Ալպանիոյ հիւսիսային եւ հիւսիս-արեւելեան սահմանագծերը, վերջնապէս որոշուած են եւ չեն կրնար փոխուիլ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՆՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ

Սելանիկ, 10 Ապրիլ.— Կը հաստատուի թէ Պուլկարիոյ գրաւած քաղաքներուն մէջ գտնուող երիտասարդները, որոնք զինուորական ծառայութիւն կատարելու վիճակի մէջ են, գրոշի տակ պիտի կանչուին մակեդոնական մասնաւոր կիսագունդի մը կազմելու համար։

Կիսադամբիկին կեդրոնը պիտի ըլլայ Սերէզ և Դրամա։ 32 Պուլկար սպաներ և 64 հրամանատարներ պիտի մարզեն այդ երիտասարդները։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՌՈՄԻԹԵՋԻՆԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄ

Սելանիկ, 10 Ապրիլ.— Սելանիկէն հեռաւոր իշխանութիւնները բաւական պուլկար քոմիթէճիներ վտարեցին։

ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ՀԵՐՔՈՒՄ ՄԸ

Պելկրատ, 10 Ապրիլ.— Սերպ Մամուլի դիւանը կը գրէ.— «Տեղական թերթեր մը հրատարակած է օտար թերթերու արտատպած այն լուրը թէ Պելկրատի ատեն դեսպան Մ. Հարթվիկ Մ. Բաշիչի յայտարարած է թէ Աւստրիա Նովի Պազար պիտի արշաւէ, եթէ Սերպիա անմիջապէս իր զօրքը չքաշէ Շքոտրայէն, բացարձակապէս անհիմն է։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ԱՂՄԿ.ԼԻ ՆԻՍՏԸ

17 ԹԻՒ ԽԱՖԻՅԷՆ ԵՒԼ Է

Ազգային ժողովը երէկ փոխարկատ նիստ մը գումարեց ներկայութեամբ 52 երեսփոխաններու։ Կարդացուեցաւ Օրմանեան Ս. Հ. եւ Պարսեղեան, Փէրթամճեան ու Գազազեան մրգ.ներու նամակներ։ Գործամաձեան պէյի ատենութեան խնդիրը օրակարգ անցաւ։ Նախագահութեան դիւանը Ֆ. Անանիա վարդապետի մասին Մանկունի Ս. Հ. ամբաստանութիւնները անհիմն նկատելով, անոր վաւերացումը կը պահանջէր։ Թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ վերջ 24 քուէով որոշուեցաւ որ յիշեալին մասին եղած ամբաստանութիւնները քննելէ վերջ անոր մասին որոշում տրուի։ Կարդացուեցաւ Պատրիարքարանի Նուիրակութիւն եւ որոշուեցաւ զայն Ազգային ժողովի ծրագրին մաքրելուն նախաքննուութեան յանձնել։ Վարչութիւնը գրով մը այդ ծրագրին վաւերացումը կը պահանջէր, դիտել տալով որ եթէ անհրաժեշտութիւն չկրնայ, խնդրոյն ալ առնէն առաւելներով խնդիրը մնալով կը մնայ եւ կարելի չըլլար վերակազմել անիքան քննուած Պատրիարքարանը։

Գազազեան ըսաւ թէ վարչութիւնը կարող կանոնի վերահաստատելու համար կուզէ որ գոնէ իրեն իրաւունք տրուի նախամաշկէ գործադրել զայն իր պատասխանատուութեան տակ, մինչեւ որ Ժողովը վաւերացնէ զայն, հակառակ պարագային Վարչութիւնը չի կրնար պատասխանատու ըլլալ։ Թէքէեան դիտել տալով որ Վարչութիւնը արդէն այդ ծրագիրը չեղած պատկանային ալ պատասխանէ է հոնել Պատրիարքարանի վրայ, հետեւաբար անկի չկայ ամփոփութեան խնդիր հանելու։ Շահրիկեան էֆ. Վարչութեան գեղի ժողով ունեցած անվրդովութեան եւ յայտարարութիւններուն համար ցաւ յայտնեց։

Տօքթ. Թիրեան չակեց Գազազեանի խօսքերը, եւ ըսաւ թէ իրենք ամէն ատեն պատասխանատու են Պատրիարքարանի գործառնութեանց համար, եւ թէ պատրաստ են հաշմակերպելու ժողովին որոշման։ Ամենալաւն քննադատեց Վարչութիւնը որ ժողովին հասցէին անհասակէք յայտարարութիւններ ըրած է, ըսելով որ առաւելներէ եօթ է որ կը վաւերացուի ներկայացուած ծրագիր մը եւ այս մասին ցաւ յայտնեց։ Ցեսայ առաջարկեց որ նոր նստաշրջանին (Մայիս 1) Ա. նիստի օրակարգի Ա. խնդիրը Պատրիարքարանի վերակազմութեան հարցը ըլլայ։

17 ԹԻՒ ԽԱՖԻՅԷՆ

Հինգ վայրկեան դադարէ վերջ ժողովը անցաւ 17 թիւ խաֆիյէի խնդրին իբր օրակարգի Ա. հարց։

Ամենալաւեան հրաւէրով Վարչութեան կողմէ Տօքթ. Թէքէեան հետեւեալը խօսեցաւ։

Տօքթ. Թէքէեան.— 17 թիւ խաֆիյէի խնդիրը երեւան հանող Շիրինեան էֆ. մասնաւոր յանձնաժողովին հրաւիրուեցաւ, որպէսզի լուսաբանութիւններ տայ։ Իրմէ գրաւոր տեղեկութիւններ ուզեցինք, մերժեց. բերանացի ուզեցինք որպէսզի ատենագրէք տակը, մերժեց։ Զինք հրաւիրեցինք, ըսաւ թէ 17 թիւ խաֆիյէ սառրաֆութեամբ պատրիարքարանէն ժամանակ մը կայ Բէշիր պէյի քով, թէ ինք առաքներ կամ տեղեկութիւններ հաղորդուած ըլլալուն եւ թէ անձնապէս ալ քննութիւն պիտի կատարէ եւ աւելի աւելի ըսելիք չունի։ Իրեն հարցուցինք թէ ո՞րկէ լսած է այդ լուրը, իմ վիճակի չեմ պատասխանելու ըսաւ։ Ինկը բերինք օտէր մը լսե բերէ մեկի։ Քանի մը շաբաթ վերջ նորէն հարցում ըրինք, ըսաւ թէ ոչ մէկ բան գիտէ։ Վերջապէս քննեցինք պատրիարքարանի պաշտօնէութեան մաս մը եւ սրահադիմեցանք թէ անոնց մէջ այդ տեսակ արտաք մը գործով չկայ։

Դիմեցինք նաեւ Թերթերու խմբագիրներուն, որոնք նաեւ մեծ բան մը չի կրցան հաղորդել։ Դիմեցինք ատենից վճռականէ այն պարագային որոնք կրնային մեզ լուսաբանել, անոնցմէ ալ չի կրցանք արդիւնք մը առնել եւ համոզուեցանք թէ 17 թիւ խաֆիյէ գոյութիւն չունի։ Թղթածրարներ կորսուած են բայց, պատճառութեան յանձնառութիւնն թեսթեր չեն կորսուած։ Ազգը գաղտնիք չունի եւ ունեցողները գաղտնիքներ հաղորդուած ըլլալու չունին։

Ե. Շիրինեան երկար եւ փաստաւորի խօսքերով ըսաւ թէ 17թիւ խաֆիյէի պարագան Պալաքեան մրդ. իրեն հաղորդած է, թէ Դուրեան Ս. այս մասին վարչութեան ատեն հերքումէրին համամիտ չէ գտնուած, թէ Վաճան Փափազեան այս խնդրէն նախապէս տեղեկութիւն ունեցած է եւ թէ ժողովական Տիրան Երկանեան ըսած է իրեն թէ Բէշիր պէյի Թուղթերը կը գտնուին Շէրիֆ փաշայ սմ. թղթերին չէնքը, եւ պիտի ջանայ այդ մասին քննութեան կատարել։ Շիրինեան ըսաւ թէ ինք խնդիրը հրապարակ հանեց այն ատեն՝ երբ Վարչութիւնը առանց քանի մը գոյութիւնը հերքուած իբր անփոփոխական, մինչեւ իր ուրախութիւն ամէն բան գիտէ։

Տօք. Թէրզեան ըսաւ թէ Վարչութիւնը հաւաքուելու տեղեկութեան չունի։ Պ. Փափազեան իր լսած անձէն լուսաբանութիւն ուզած է եւ չէ կրցած առնել, քանի որ այդ անձը երկրորդի մը եւ սա ալ երրորդի մը վրայ նետած է ամէն ինչ։ Ցեսայ քննադատեց այս խնդրոյն հրապարակումով առաջ եկած զանազան յառ գրոյցները կառավարական շրջանակներու մէջ, եւ գաղտնաբանութեան պահանջեց։

Զարդարեան եւ Շահրիկեան գրով մը բացատրութիւն կը պահանջեին Հ. Աբգարեանցէ, որ լուսաբանութիւն տայ վասն կոյր մը մէջ «Ազատամարտ»ի խմբագիրներ 17 թիւ խաֆիյէ կոչելուն համար։ Արամեանց երկար եւ կծու գրով մը կը քննադատէր Դաշնակցութիւնը իր ազգաշնաշ գործառնութեան համար։ Ասոր պատասխան եղաւ Վարժապետի պարագան, Երեսփոխաններ ըսին թէ հոս կուսակցական հաշիւներ մաքրելու տեղը չէ. ուրիշներ պահանջեցին որ Նամակը չկարդացուի։ Զարդարեան սրտկոյ կուզեց Արամեանց, եւ ըսաւ որ եթէ չհաստատէ իր խաֆիյէն թիւը բերանը պիտի պաղալ իրեն։ Արամեանց ըսաւ թէ ինք պատասխանելիքներ չի փախիար, Սեփան քաղաքականութիւն չի նշանակեր։ Ցուցումը տիրեց ժողովին մէջ։ Շահրիկեան ըսաւ թէ իրենք պատասխան կ'ուզեն որ Արամեանց պիտի հաստատէ՝ իր խօսքերը։

Դիւանը եղած պահանջքներուն վրայ առանց նամակը կարդալու յայտնեց թէ Արքեմեանց 17 թիւի մասին ո եւ է լուսաբանութիւն չտար, այլ կը քննադատէ զանազան ասիֆներու մէջ կուսակցութեան ընթացքը։ Ժողովականներու պահանջեց Արամեանց ըսաւ որ պատրաստ է հաստատելու իր ըսածները, որոնք ստորագրուած են իր գրոյն մէջ «պառնական շօշափելի եւ անհերքելի իրադարձութիւններով»։

Շահրիկեան պահանջեց որ Արամեանց չկարենայ հաստատելու պարագային օրինական պատիժ ենթարկուի։

Պաշիր 17 թիւ խաֆիյէի պարագան երեւան հանողը եւ չկրցողը ընդունիլ հաստատումը ստորիտ նկատեց եւ պահանջեց որ այդ անձը վտարուի երեսփոխանութենէ։ Բիւզանդ պահանջեց որ Շահրիկեան փաստ բերէ։ Տէր Մովսէսեան ըսաւ թէ փաստի պէտք չկայ, քանի որ վարչութեան անդամները իրենք են որ այս խնդիրը տեղեկացուցած են Շիրինեանի։

Տէր Մովսէսեան ըսաւ թէ ազգը թէեւ գաղտնիք չունի, սակայն լուրեր կան որ ժողովրդեան հաղորդելը անպատեհ է։ Ասիէ զատ Վարչութեան ատենադպիր յայտարարած է հաւաքական ժողովի մը մէջ թէ, կրնան Թուղթեր հաղորդուիլ, սակայն վարչութիւնը պատասխանատու չէ, թէ նամակներ փոխելով կառավարութեան գրկուած են եւ թէ ամէն տեսակ անձ Պատրիարքարան կը մտնէ, կ'ելլէ։ Ամենախօսը յետոյ անպաշտական նկատեց վարչութեան բացատրութիւնները, եւ ըսաւ թէ Շիրինեան զրպարտիչ չէ, այլ իր իմացածն է որ յայտնած է ժողովին եւ Վարչութեան պարտքն էր ինքն ալ խաֆիյէի նման խնդիրը քննել։ Տէր Մովսէսեան պահանջեց որ Վարչութիւնը իր գիտած ազդակներու անունը հաղորդէ, եւ թէ փաստացիորէն ըսեր թէ Բէշիր պէյի քով առանց Թուղթեր կա՞ն, եւ հրաւիրեց զայն որ հոգ տանի ազգին գաղտնիքներուն պահպանման։

Երկանեան ըսաւ թէ եղածները Վարչութիւնը տասպէլիս ձեռնարկներ են եւ թէ խնդիրը հրապարակաւ երեւան հանել օգտակար չէր ազգին։ Շիրինեան Վարչութեան անդամներուն խօսքերը խեղաթիւրեց. ես իր բերնէն եղած խօսքերը մնացուածէ կը նկատեմ։

Թէքէեան ճիդ մը տեսաւ ժողովին մէջ խնդիրը մարելու եւ պահանջեց որ բացորոշ լուսաբանութիւններ տայ Վարչութիւնը իր քննութեան մասին։

Շահրիկեան Վարչութեան անդամներուն լռութիւնը նկատեց խաֆիյէն գոյութեան երեւան հանելու նշանակը մը։

Ցախերեան եւ Պաշիր 17 թիւի պարագան ցուցակ մէջ նկատեցին Վարչութեան դէմ։

Համբեան Արամեանցի խօսելով ըսաւ թէ երկամեակին մէջ անձ մը 17 թիւի մասին խօսք բանալով քննադատուած է «Ազատամարտ»ի լրութիւնը եւ ինչ որ իրեն վերագրուած է, այդ անձն է որ ըսած է։ Արամեանց ըսաւ որ չէր ներեր լրագրական պարկեշտութեան որ առանց քննութեան գինքը ստոր եւ կեղծ որակ[illegible]

կէին։ Թէր ու դէմ կարծ խօսքերէ վերջ միջադէպը փակուեցաւ։

Կարդացուեցաւ Սարաֆեանի մէկ առաջարկը որով գոյացուցիչ կը նկատէր վարչութեան պատասխանը եւ կը պահանջէր խնդիրը այս ձեւով ներկայացնողները։ Ժողովը օրինական ժամանակութեան չունենալով որոշիչ քուէարկելու յաջորդ նիստին թողուց, որ պիտի գումարուի կիրակի, Մայիս 1ին...։

Ատենը փակուեցաւ ու. ատենն ժամը 7, 20ին։

ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հաճոյքով կ'իմանանք թէ Ս. Պատրիարք սրբազան սուրբութեան ատեան եւ ծաղկեալ փոխան կրթական արդունութիւն տուած է Սկիւտար Ս. Խաչի փոխ-ուսուցիչ եւ ծանօթ բանաստեղ Տ. Հմայեակ քհ. Էջուբէճեանի, որ մինչեւ սանն Պատրիարքարանի կրօն. ժողովի քարտուղարութիւնը կը կատարէ անխոնջ արժանապէս։

Մեր շնորհաւորութիւնները։

ԲԵՐԱՅԻ Հայ Տիկ. Միութիւնը Կիլիկիոյ համար որբանոց-արհեստանոցին մէջ ընդհանուր նիստ մը պիտի գումարէ յառաջիկայ Եշ. 2 Ապրիլ ժամ 4ին։

ՀԱՅԱԶԳԻ Տիկին Ե. Սուլէյմանի Պարիզէն 2 ի նպաստին գրիչ է Իզմիրի Ս. Ստեփանոսի եկեղեցին վերանորոգման ֆոնդին։ 50 ոսկի եւս քաղաքին Հայ Բարեգործական Հաստատութեանց համար։ Բարեսէր Տիկինը բնիկ Իզմիրցի է։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ չրից ցերեկոյթ Սամաթիոյ «Ժողովուրդ» լսարանին մէջ, նախագահութեամբ Ա. Դ. Հ. Ճուղեանի կուսակցութեան Սամաթիոյ մասնաճիւղի, ի նպաստ Բանուորական Ընկերցարանի։ Տեղի կ'ունենայ 1913 Մարտ 31 կիրակի ցերեկ ժամը 1ին (Ը. Ե.), գեղարուեստական մասնակցութեամբ գերապատիւ Տիկ. Հ. Ֆէլէկեանի։

ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՍԿԻՒՏԱՐԻ.— Այս գիշեր ժամը 9ին Սկիւտար Ցառաջդիմական լսարանին մէջ տեղի կ'ունենայ ճոխ յայտագրով երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ միւսին Ընկերակցութեան Տիկիններուն եւ Օրիորդներուն։ Դոլչէւէ, Ֆրիտմ, Իժէ երդ, Զաւթայի, Կատակերգութիւն (Հարսատ հօրեղբօրորդին) ամենայնականներու կողմէ։ Մուտք հինգ դահեկան։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ մը տեղի պիտի ունենայ այս գիշեր (չ բաթ) ժամը 9ին, Դուժ Դարաքի յանգել Նէքրակենի վարժարանին սրահը նախաձեռնութեամբ Եւեր Դարաքի Տարեվոր Լսարան. Մուտքն Երեկոյէն վերջ պար։

ՎԱՐՁԻՒ ՑՈՐԿ.— Պալ Ալի ճամբու մէջն վրայ գէմ դիմաց երկու սենեակով եւ մէկ արտաք առողջ յարկ մը վարձու պիտի տրուի։ Դիմել Ց. Մ. Ամասեալ էֆ.ի, Պալ Ալի ճամբուէյ, Եէնի-Օսմանլը գրասենոն, թիւ 79։

ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ.— Գուժգարուի բարեկեցական ակումբը ամէն տարուան պէս, այս Զատիկին ալ ձեռնարկած է նպաստաւոր չինելու Մայր վարժարանի երկսեռ աշքատիկ ուսանողութեան։ Ակումբը ամէն տարի 150ը մօտ աշակերտներու գգեստ կը չինէր, սակայն քաղաքական ներկայ պարագաներու բերումով այդ թիւը քիչանի բերումեցուցանը, որովհետեւ հարկի չկայ այս տարի ոչ պարծանաւոր եւ ոչ ալ Թատրոն սարքել։ Ակումբը այս բարեպատակ գործը ի գլուխ հանելու համար այս երեկոյ, շաբաթ, Գուժգարուի Լուսաւորչեան Վարժարանին մէջ սինէմաթօկրաֆի ներկայացում մը սարքած է որ պիտի սկսի ժամը 9ին (Ը. Ե.)։ Ցայտագիրը խիստ ճոխ է։ Պիտի ներկայացուի Բարիզի հռչակաւոր աւազակներէն Պոնոյի ձերբակալուելը եւ հանգուցեալ Տ. Եսայիմ պատրիարքին յուղարկաւորութիւնը։

«ԿԻԿՕ» Ազգ. երգիծաթերթի 102րդ թիւը հրապարակ ելաւ այսօր եւ այս երկիւլ ու փոքր կը ծախուի ամէն կողմ։ Սրամիտ, չափիկան ու փրփուլիր յօղուածներ։ Հինգ հատ մեծադիր եւ խիստ չահեկան ծաղրանկարներ։ Մինչ 10 փարա է միայն արժէքն է «Կիկօ»ն։

ԸՆՏԱՆԻՆ ԴԷՄ

[illegible]

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

	Ղրշ.
Երէկ առտու բացուեցաւ	94 21
Ամէնէն վար գին	94 21
Ամէնէն բարձր գին	94.24
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	94.22

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

	Ֆր.
Երէկ առտու բացուեցաւ	192 —
Ամէնէն վար գին	191.75
Ամէնէն բարձր գին	192 —
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	191.75

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԴԱՐՏԱՏՂԻ ԽՆԴԻՐԸ

Հաշտութեան խնդիրը սկսած է հետզհետէ յաջող ընթացքի մը մէջ մտնել, եւ ինչպէս կը վստահեցնեն դիւանագիտական շրջանակներու մէջ երկու երեք օրէն ամէնէն ուշը մինչեւ Ապրիլ 20ը (Ը. Ե.) արդէն իսկ հաշտութեան պայմանագրին նախագիծը ստորագրուած պիտի ըլլայ։ Այս առթիւ կը հաստատուի թէ երկու երեք օրէն մեծ պետութեանց խորհուրդներուն համաձայն գինադադար մը պիտի կնքուի որու պիտի յաջորդեն անմիջապէս բանակցութիւնները։

Թէեւ Աւստրիա Դարատաղցիները համակերպել տալու համար Դարատաղը գրաւելու ձեռնարկ մը ընել սկսած է եւ սակայն դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը վստահեցնեն թէ այս գէպքը տեղի չպիտի ունենայ, եւ խաղաղութիւնը պիտի ապահովուի հաշտութեան կնքումով, իսկ Դարատաղի խնդիրը պիտի կարգադրուի Աւստրիոյ բաղձանքին համաձայն որ է Շքոտրան տալ Ալպանիայ։

ՎԱՐՁԱՊԵՏԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՀԵՏ

Վարչապետը երէկ ռուսական դեսպանատունը երթալով դեսպան Մ. տը Կիրսի հետ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

"ՇՆԿՅԻ ՇԽՈՏՐԻՇ„

Պեթերսպուրկի համալսարանի վերջին ցոյցերուն վրայ առնուած նոր տեղեկութիւնները ցոյց կուտան թէ Ռուսիոյ մայրաքաղաքը քանի մը օր առաջ մէկ ծայրէն միւսը թնդացեր է «Անկցի Աւստրի» աղաղակներով։ Բանակին մէջ տիրող ոգին ցոյց տալու համար, կը բաւէ որ ըսենք թէ ամէն առաջնանէ բազմաթիւ սպաներ մասնակցեցան այդ ցոյցին։ Նոյն իսկ սպաները իրենց թուրերով պատերուն վրայ փակցուցին յուցադարներուն կրած մագաղաթները որոնք հովէն ցրուած էին։

ՀԵԼԼԷՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻԴԻՆ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄԸ

Երէկ զրոյց կար թէ, հելլէն նաւատորմը ռմբակոծեց մէկ քանի օսմ. նաւահանգիստներ, ի միջի այլոց Խարէմիտր եւ Իզմիրի շրջակաները։ Սակայն Բ. Դուռը երէկ փակ ըլլալուն կարելի չեղաւ պաշտօնական տեղեկութիւն մը քաղել։ Միայն սոյդ աղբիւրէ մը մեզի հաստատեցին թէ հելլէն նաւատորմը Իզմիրի շրջակայքը մէկ քանի կէտեր ռմբակոծեցին ինչպէս նաեւ ճիշդ է որ Խարէմիտն ալ ռմբակոծուած է։

ԿՂԶԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Կղզիներու խնդիրը լուծելու համար հետեւեալ երեք առաջարկութիւնները եղած են.

1. Երրեակ Համաձայնութեան Տէրութիւնները (Անգլիա, Ֆրանսա, եւ Ռուսիա,) կ'առաջարկեն Թէնէտոս Իմբրոս, եւ Սէմէնտրիա կղզիները դուրս թողով միւս կղզիները Յունաստանի ձգել, միայն թէ անոնցմէ ապահովութիւն պահանջուի Անատոլուի եզերքներուն համար։

2. Թէնէտոս, Իմբրոս եւ Սէմէնտրիա կղզիները Թուրքիոյ թողով հանդերձ, Հաստոս, Սամոս, Քիոս, Միտիլլի կղզիները Թուրքիոյ գերիշխանութեան տակ պահել Յոյն Վալիի մը վարչութեան տակ, յատուկ ինքնօրինութեամբ։ Իսկ Մնացեալ կղզիները Յունաստանի թողուլ։

3. Միայն Իտալիոյ կողմէ առաջարկուած երրորդ միջոցն է իտալական գրաւումին տակ գտնուած կղզիները Թուրքիոյ յանձնել։ «ՆԷՕԼՕՂՕՍ»

ԳԻՐԿԸՆԴԽԱՌՆ ԿՌԻՒ ԹՈՒՐՔ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

«Մաթէն»ի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ.— Պուլկարները սկսած էին ամրութիւններ շինել խաչոր թնդանօթներու համար Զաթալճայի ամրոցջ գծերուն ճակատին, մանաւանդ Մարմարայի ծովեզերքին վրայ։ Արդ, թէեւ յարձակողականի չելնելու համար Թուրք գծերուն հրաման տրուած էր, բայց անհրաժեշտ էր որ Թուրքերը հիմակուընէ իսկ կարելի եղածին չափ արգելք ըլլային խաչոր թնդանօթներու զետեղումին, որ ինչ ինչ կէտերու վրայ ռազմագիտական կացութեան կը վնասէին։ Ուստի օսմանցի կամաւորներ գիշերը (Ապրիլ 6) սկսան յառաջանալ յարձակելու համար Եալօս գիւղին վրայ, Դուժ Պուրկազի մօտ, Մարմարայի եզերքը։

Գիշերուան ժամը 11ին Թուրք կամաւոր գօրագունդեր, գլխաւոր գիծերէն մեկնելով, թեթեւագէն յառաջացան բացարձակ լռութեամբ դէպ ի Եալօս զոր պաշարեցին առանց Պուլկարներէն իմացուելու։ Ցետոյ մէկէն ի մէկ խոյացան սուինաւոր յարձակումով։ Թշնամին ո՛րքան յանկարծակիի եկաւ որ անհասարակաց տեղեկ պուլկար բանակետղին մէջ։ Կռիւը գիրկընդխառն հանգամանք մը առաւ, եւ արշալուսին Պուլկարները, դէպ ի Պիկատոս փչուելով, լքեցին Եալօսը եւ շրջակայ դիրքերը, 485 մեռեալ թողլով։

Գործողութեանց ճակատին այս մասին վրայ պուլկար հրամանատարը 24 ժամուան գինադուլ մը խնդրեց նախորդ գիշերուան եւ նախընթաց քանի մը կռիւներուն մեռեալները թաղելու համար։

ԳՈՐԾՕՆԵԱՅՆ ՑՈՅՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

Զին. օրական տեղեկագիր Մարտ 29ի.

Երէկ առտու հրետանիի թեթեւ կռիւէ մը ետք, որ տեղի ունեցաւ Զաթալճայի գիծին ձախ թեւին վրայ, հանդարտութիւնը շարունակեց հոն, ինչպէս նաեւ գիծին միւս կէտերուն վրայ։

Պօլայիրի մէջ ո՛ և է դէպք չպատահեցաւ։

Երէկ թշնամի թորփիլանաւ մը, Այվալըքի ծովեզերքին վրայ քանի մը ռումբ արձակելէ ետք, դէպ ի Խարէմիտ ուղղուեցաւ։

Մէկ կամ երկու քանդուած շէնքերէ զատ, այս ռումբերը ուրիշ վնաս չպատճառեցին։

Ամէն միջոց ձեռք առնուած է ծովեզերքին վրայ անդորրութիւնը պահպանելու համար։

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄՕՏԵՆԱՅ

Լոնտոնէն երէկ առնուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ջանքեր կ'ըլլան հաշտութիւնը փութացնելու համար, եւ տէրութիւնք իրենց համաձայնութեան շնորհիւ պիտի կրնան աւելի հաշտարար ըլլալ պաշտակիցներէ։ Կը հաստատուի նաեւ թէ Սերպիա ալ հաշտութեան ի նպաստ ջանքեր կ'ընէ։ Միւս կողմէ տէրութիւնք Չեթինիէի գահէրէն մօտ գլխաւորները կը շարունակեն իրենց առաջարկութիւնները ընդունիլ տալու համար անոր։ Տէրութիւնք խիստ ազդու ձեռնարկներ կ'ընեն նաեւ Պելկրատի մէջ, քանի որ առանց սերպիոյ օժանդակութեան Շքոտրայի գրաւումը անկարելի պիտի ըլլայ։

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Անգլ. դեսպան Սըր Ճ. Լոութըր Ֆրանսական դեսպանատունը երթալով Մ. Պոմբարի հետ տեսակցեցաւ։

* * Աւստր. դեսպան Բալլավիչինի մարքիզ ռուս դեսպանատունը երթալով տեսակցեցաւ Մ. Կիրսի հետ։

ՖԵՐՏԻՆԱՆԴ ԹԱԳԱՒՈՐ ՌՈՏՈՍԹՕՅԻ ՄԷՋ

Ֆէրտինանտ Թագաւոր ընկերակցութեամբ վերին հրամանատար Զօր. Սավօվի, Ռոտոսթօ գնաց, ուր այցելեց Մաճառ հայրենասէր Ռաքոցիի ի յիշատակ կանգնուած մատուռը, ինչպէս նաեւ Յունաց եւ Հայոց եկեղեցիները։ Ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ Պուլկար վեհապետին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԹԱՅՄԶԻ ԿԱՐԾԻՔԸ ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Լոնտոն 10 Ապրիլ.— «Թայմզ» պալքանեան կացութեան մասին կ'ըսէ.

Ներկայիս կացութիւնը շատ նպաստաւոր կ'երեւի, բայց քանի գեռ պատերազմը կը շարունակէ, միշտ պէտք է վախնալ յանկարծական բարդութիւններէ։ Ալպանիոյ հարաւային սահմանագծի ճշդումը աւելի դժուար է քան ինչ որ կը մտածուէր։ Վերջապէս այդ խնդիրը լուծուելէ վերջ կան նաեւ դաշնակիցներու միջեւ եղած խնդիրները, որոնք կ'սպառնան մեծ դժուարութիւններ առաջ բերել։

Սելանիկը կ'ուզեն թէ՛ Յունաստան եւ թէ Պուլկարիա, Մանաստիրը նոյնպէս Սերպիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ կռուական ցօր մըն է եւ երեք պետութիւնները իրենց զինուորները կը կեդրոնացնեն Մակեդոնիոյ մէջ ամէն հաւանականութեան առջեւ պատրաստ գտնուելու համար։ Կ'ըսուի թէ Յունաստան եւ Սերպիա համաձայնութիւն մը կնքած են ընդդէմ Պուլկարիոյ։

Հռոմ, 10 Ապրիլ.— Նիքիթա Թագաւոր ի նպաստ Սերպիոյ իր գահէն հրաժարելու լուրը ծաղրած առած է այն իրողութենէն որ Թագաւորը պիտի պայքարի իր զօրավարներուն կարծիքին դէմ։

Հռոմ, 10 Ապրիլ.— Միլանոէն կը հեռագրուի թէ Ալպանիոյ ապագայ կառավարութեան անդամները այդ քաղաքէն ճամբայ ելած են Վիեննա երթալու համար։

Հռոմ, 10 Ապրիլ.— Ալպանիոյ գահուն թեկնածու Մոնթանովէի դուքսը Բարիզ դարձաւ.

Հռոմ, 10 Ապրիլ.— Արար ցեղապետ էլ Դարանիի մեկնումին վրայ, բաղմաթիւ սպառնալի ցեղեր հնազանդութիւն յայտնեցին իտալական կառավարութեան։

Վիեննա, 10 Ապրիլ.— Անգլ. երկու նոր մարտանաւեր Անթիվարի պիտի երթան Դարատաղի ծովեզերքին պաշարումը աւելի ազդեցիկ ընելու համար։

Չեթինիէ 10.— Անթիվարի գտնուող միջազգային նաւատորմին հրամանատարը Սէր Պըրնէյ, կառավարութեան յանձնած իր յայտագրով ծանուցած թէ «յանուն միջազգային նաւատորմին որ կը ներկայացնէ վեց մեծ պետութիւնները, կը ծանուցանէ Անթիվարիի պաշարումը մինչեւ Տրինի գետաբերանը։ Պաշարումը պիտի սկսի 1913 Ապրիլ 10, առաւօտեան ժամը 1ին։ Ոեւէ պիտի պաշարուի եւ պիտի արգիլուի զինուոր փոխադրող նաւերուն մուտքը։ Ի՛նչ նաւերը որոնք պաշարման գծին մէջ կը գտնուին, պէտք է մեկնին 48 ժամէն. հակառակ պարագային վար պիտի դրուին։»

Աթէնք 11.— Թերթերը հաշտութիւնը խիստ մօտալուտ կը նկատեն։

Աթէնք 11.— Ծովային նախարարը տեղեկագրած է թէ «Մեքրատանոս» թորփիլանաւը ռմբակոծած է Այվալըն եւ Լարնագոյի կողմերը կը չածի այժմ։

Չեթինիէ 11.— Դարատաղի թագաւորին «Ռումիա» զբօսանաւը, որ կ'աւքէր ընկերանալ ցորեն բեռցած երեք նաւերու, նշմարուեցաւ դրաւուեցաւ միջազգային նաւատորմին պատկանող սաւառնաւի մը կողմէ։

ԱԶԳ

ԹՕՂԱՑԱՒՈՐԸ ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ [illegible]

Քաղաքական Բեմբէական և.

Ընդհանուր Բաւանդակու- թեան մտադիծներու:

[illegible]

ՇԻՇԸ 7 ԴԱՀԵԿԱՆ Է

[illegible] Յ. Մաշիւնեան Պարոն [illegible] Դաւթեանեան [illegible] Գրաւոնքնու [illegible] 2 [illegible]

ՔԷՍ ԲԱԹԷՐՆԷԼ

1841ին հիմնուած ի Բարիզ

Ֆրանսական ապահովագրական առաջնակարգ ընկերութիւն որ կը գտնուի կառավարութեան անմիջական հսկողութեան տակ:

ՄԻՄԻԱՅՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ և պահեստի գումար 70,000,000 Ֆր.

Մինչեւ 1909ի վերջը հատուցուած վնաս 358,000,000 »

Իր չափաւոր սակացոյցը և պարզ ու մեկին պայմանները Քէս Բաթէրնէլի մինչև այսօր ունեցած հոկայաքայլ յառաջդիմութեան գաղտնիքը եղած են:

Ամէն տեսակ կեանքի ապահովագրութիւն, ի դէպ մահու և ի դէպ կենդանութեան: Պատրիկներու համար մասնաւոր և օգտակար պայմաններ:

Ընկերութեան դրամատունն է ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

Տնօրէն համայն Թուրքիոյ, Յունաստանի և Եգիպտոսի

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Բաւատ Պաթըրըր Օղլու

Գործակալութիւնք գլխաւոր քաղաքներու մէջ 50—13

ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄԱՆՉՈՒՄԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՆՐ. ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

ԾՈՎՈՒ ՋՈՒՐ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ [illegible]

ՅՕՔԹՕՐ

ԴԱՆԻԷԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

[illegible]

Բաց կիրակէէ, ամէն օր կը գտնուի Գալաթ գաղու, Շէրէֆ Հանի Պեհէկի անկիւնը, Մէրհամեթեան դեղարանը:

ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ ՁՐԻ 30-1

ՅՕՔԹ. Պ. ՃԷՋՎԷՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՈՍԿՐԱՑԱՒԻԿԱՆՆԵՐՈՒ ՍՈՒՐԲԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Պատերան և Ազգ. հիւանդանոցներու [illegible] իր մասնագիտութիւնը [illegible]

[illegible] գործածութիւններու հաւ Ճէվիէր Սավաչ- [illegible]

Բաց Վաղէքսանէն, իր զարմանումին տակ գտնուած [illegible] Բաց կիրակէ, ամէն օր կը գտնուի Պոլիս, Եէնի Փօսթահանէ, ճամբուն Թիւ 4, Հայկ Ալլահվէրտի դեղարանը: ՆՐԿՈՒՆՏԱՐՔ [illegible]

ԱՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՈՒԺՈՐ ՈՐ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑԱԾ Է ԻՐ ՑԻՒԹԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՆ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԵՆԷ, [illegible] «ԱՄՐԻԹԱ» [illegible]

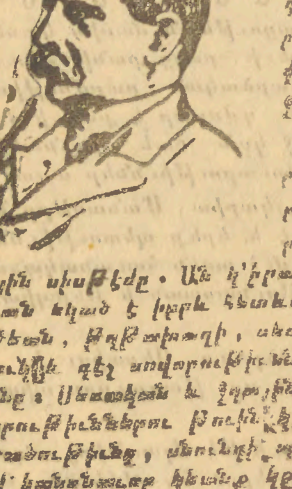

[illegible]

«ԱՄՐԻԹԱ»ն պիտանի է ամէն տարիքի մարդոց համար:

«ԱՄՐԻԹԱ»ն [illegible]

ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ՁՐԻԱԲԱՐ

[illegible]

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԼԱՄԲԻԿ ԿԱԼՕՇՆԵՐՈՎ

Յ. ՔԷՐԱՄԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԷՍԿԻ ԶԱՊԹԻՅԷ, ՔՕ—ՕՊԵՐԱԹԻՎԻ ԴԷՄ

Վաճառատունս, որ 12 տարուան փորձառութեամբը կրցած է չահիլ յարգելի [illegible] կը գտնուի առաջնակարգ ռուսական, ամերիկեան և անգլիական ամէն տեսակ կալօշ [illegible] Ամէն կերպ դիւրութիւն [illegible] Վաճառքը միայն գինով և փոխադրամբ:

ՏՕՔԹՕՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

[illegible]

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏՕՆԵԱԼ

ՎԵՀ. ԶԱՐԻՆ 1881 ՄԱՐՏ 20Ի ՈՒՔԱԶՈՎ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, ԻՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԱՊԱՐԱՆՔԻՆ ՄԷՋ, ԹԻՒ 37, ՄՕՐՍՔԱՅԱ

Ընկերութեան ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ամբողջովին վճարուած	Ֆր.	13,250,000
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ	»	231,840,000
Յայսօր ապահովագրեալներուն ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ և ՎՆԱՍՈՒՑ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ	»	774,840,000
1911 ին Դասնաւած ԱՊԱՀՈՎԱԳԻՐ և ՏՈԿՈՍ	»	124,086,000

«ՌՕՍԻԱ» Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով կ'ստանձնէ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ապահովագրութիւններ

ԿԵԱՆՔԻ ապահովագրութիւններ զանազան կերպի

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՎՏԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ապահովագրութիւններ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ բնչպէս նաև

Ծագումնաւոր և երկրաշարժէ ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ապահովագրութիւններ և

ԱՊԱԿԻՆԵՐՈՒ ԿՈՏՐՈՒԵԼՈՒՆ ԴԷՄ ապահովագրութիւններ

Մանրամասնութեանց և ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել ընկերութեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Քարաքէօյի վրայ Ջինիլի Ռըհթըմ խան,

կամ ՍՏԱՄՊՕԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ Ալիէլ Էֆ. Ճաոոշէի,

Տէլօրէ գուլէ խան, թիւ 20

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔՆՆԻՉ	ՍՏԱՄՊՕԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼ	ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏՆՕՐԷՆ
Յ. Մ. ՔԷՉԷՃԵԱՆ	Դ. ԱՐԱԴԵԱՆ	Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ԽՕՏՆԻԿՕՒ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

[illegible] ՄԻՔԱՅԵԼՈՎԱՆ [illegible]

ԿԸ ԲԺԻ ՆԱԵ ՄԸ ՔՈՐՑԸ | ԴԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՏԶՈՒԼԻ ԵՆ

[illegible]

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

SOCIETE COMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

[illegible]

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄՈՎ

[illegible]

[illegible]

ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

[illegible]

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՈՒԺ ՈՒ ԿՈՐՈՎ

Երիտասարդական ուժ ու կորովը և մարմնոյն առողջապահութիւնը պահպանելու համար անհրաժեշտ է ջիղերը զօրացնել, արիւնը մաքրել և ուժովցնել: Բժշկական մասնախումբ մը, որ տարիներէ ի վեր սատնի դեղ մը գտնելու կը հետամտէր, երկար փորձերէ ետք վերջապէս յաջողեցաւ գտնել «Նէօժէն» անուն դեղը, որ ջիղերը կը զօրացնէ, արիւնը կը մաքրէ, և երիտասարդական ուժ ու կորով կը պարգեւէ ամենէն տկարակազմներուն, ուժաթափներուն, անկարողներուն եւ բոլոր առողջութենէն ու կորովէն յուսահատածներուն: Անոնք որ կը փափաքին յարատեւ առողջութիւն մը վայելել, և մանաւանդ անոնք որ կը տառապին ամէն կարգի ջղային հիւանդութիւններէ, անարիւնութենէ, ամլութենէ և ուժաթափութենէ, պէտք է անմիջապէս առնեն հանրահռչակ «Նէօժէն»էն, որուն կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս Պաղչէ Գաբու Յ. Մինասեանի դեղարանը:

ՕԹԷԼ ՀԷՔԻՄ ՕՂԼՈՒ

ԳԻՒԼԷՃԻՔ

[illegible] 5 ղշ:

ԱՒԵՏԻՍ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ

Ապարէկ և կանոնիկ ընտովով Ամերիկա և ուրիշ ամէն կողմ երկաթուղիով և շոգենաւով ճամբորդ կը փոխադրուի: Շաբաթը 3 անգամ շոգենաւ, [illegible] Ամերիկեան շոգենաւային ընկերութեան դիմել:

Ընդհ. Գործակալ

Ժ. ՏԷՏԷ ՕՂԼՈՒ

Գործ չունեցողներուն գործ կը հայթայթուի:

ՏՕՔԹ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԻԳՐԻԳ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲԱՑԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

[illegible]

ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՒՐՈՊ. ԹԵՐԹԵՐՈՒ

«ԲՈՒՐ ԼԸ ԲԷՕՐԼԸ Տ'ՕՐԻԱՆ»

Հայկական պահանջներուն նուիրուած

«Բըլթի Ժուրնալ»

[illegible]

«ԼԸ ՄԱԹԷՆ», «ԼԸ ԺՈՒՐՆԱԼ» [illegible]

[illegible] Պոլիս, Պաղչէ Ալի խանութ թիւ 72, [illegible]

ԻՍՏ.— [illegible]

[illegible] Պաղչէ Գաբու [illegible]

ՔՆՈՒԹԻԿՆ 1913 ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

Գին 12 Ղրշ. Գաւառ 15 Ղրշ.

ԵՒ ԼՈՅՍ ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՑ

ԿԱՂԱՆԴԱՐԸ

Գին 2 Ղրշ. Գաւառ 2,50

Կեդրոնատեղի ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ վաճառատուն Կ. Պոլիս, Պաղչէ Գաբու

ՉԻՆՈՒՈՐԱԴՈՒԹԵՆԷ [illegible]

ՅՕՔԹ. ՌՈՒԲԷՆ ՕԼԱՆԵԱՆ

ՔԷՕՓԱՀԷԱ

[illegible]

ՏՔԹ. Հ. ԻՆԿԻԼԻՋԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՍՆՆԴԱՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Գիտական ամենավերջին միջոցներով [illegible] ժամանակէ մէջ հիմնովին կը բուժէ ի հարկին 606 ի չիրառկով: Հիւանդ կ'ընդունի, բայց ի կիրակէէ ամէն օր Պաղչէ Գաբու, Պօլաչակիին դէմ, Սթամպոլ խան, թիւ 13, իր մասնաւոր գարմանատան մէջ: Հինգշաբթի օրերը ձրի: 50—40

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՁՈՒԼԱՐԱՆ

ԾԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐՈՒ

ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

[illegible]

ՄԻՀՐԱՆ Մ. ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս Պաղը Ալի ճառաւէր, Մէսէրէթ օթէլի դիմաց, Թիւ 1:

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐ. ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ընկերութեանս Տ. Տ. Բաժնետէրերը կը հրաւիրուին տարեկան Ընդհ. Ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ 18 ապրիլ 2 մայիս 1113, Ուրբաթ օր, կէս օրէ վերջ ժամը 2ին իր կեդրոնատեղին:

ՕՐԱԿԱՐԳ

1.— Ընթերցում վարչական Խորհուրդի և հաշուեքննիչներու տեղեկագիրներուն: [illegible]

2.— Վաւերացում Տ. Արշակ Գաբրիէլեանի ընտրութեան իբր վարչական խորհուրդի անդամ:

3.— Անուանում հաշուեքննիչներու նոր տարեշրջանին համար և որոշում անոնց վարձատրութեան:

[illegible] 20 բաժնետոմս [illegible]

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

ՈՒՍԿԻՆԵՐՈՒԵ ԱԶՐԵՐՈՒ ՍՆՆԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ

ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱՐՏԻ ԵՒ ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՏՕՔԹ. Ա. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԻՏԻՍ

[illegible] Ամէն օր առաւօտէ մինչեւ երեկոյեան կը գտնուի Պաղը Ալի ճառաւէր, Մէսէրէթ օթէլի դէմը, [illegible] 50—10

ԳԱՐԱՄԱՃԵԱՆ

ԴԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԱՅ ԵՐԿՍԵՌ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԴԱՐԹԱԼ

Եօթնամեայ Խասաք

Հինգերորդ տարեշրջան

[illegible]